

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 29.11.2012
COM(2012) 710 final

2012/0337 (COD)

Πρόταση

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020

«Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας»

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

{SWD(2012) 397 final}

{SWD(2012) 398 final}

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Τα προγράμματα δράσης για το περιβάλλον (ΠΔΠ) κατευθύνουν τη χάραξη της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) από τις αρχές της δεκαετίας του '70. Σύμφωνα με τη Συνθήκη, τα ΠΔΠ θεσπίζονται με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Το 6^ο ΠΔΠ έληξε τον Ιούλιο του 2012. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει ένα διάδοχο πρόγραμμα, ανταποκρινόμενη σε αίτημα των ενδιαφερόμενων μερών, στα οποία συμπεριλαμβάνονται το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Το πλαίσιο της παρούσας πρότασης είναι τετραπλό. Πρώτον, παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί σε ορισμένα πεδία, παραμένουν σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα, καθώς και ευκαιρίες για να γίνει το περιβάλλον ανθεκτικότερο σε συστημικούς κινδύνους και αλλαγές. Δεύτερον, η ΕΕ ενέκρινε τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, η οποία κατευθύνει τη χάραξη πολιτικής για την περίοδο έως το 2020. Τρίτον, ενώ πολλά κράτη μέλη προσπαθούν να αντεπεξέλθουν στην οικονομική κρίση, η ανάγκη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων προσφέρει νέες ευκαιρίες για να προχωρήσει η ΕΕ προς μια «πράσινη» οικονομία χωρίς αποκλεισμούς. Τέλος, στη σύνοδο κορυφής Ρίο+20 τονίστηκε η σημασία της παγκόσμιας διάστασης.

Το παρόν ΠΔΠ αποσκοπεί στην ενίσχυση της συμβολής της περιβαλλοντικής πολιτικής στη μετάβαση σε μια οικονομία με αποδοτική χρήση των πόρων και χαμηλά επίπεδα ανθρακούχων εκπομπών, στην οποία θα προστατεύεται και θα ενισχύεται το φυσικό κεφάλαιο και θα διασφαλίζονται η υγεία και η ευημερία των πολιτών. Το πρόγραμμα παρέχει ένα γενικό πλαίσιο για την περιβαλλοντική πολιτική έως το 2020, καθορίζοντας εννέα στόχους προτεραιότητας προς επίτευξη από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της.

Για την επίτευξη των σκοπών και των στόχων που αφορούν το περιβάλλον και το κλίμα η ΕΕ είναι συναρμόδια με τα κράτη μέλη της. Το πρόγραμμα θα πρέπει να εφαρμοστεί στο κατάλληλο επίπεδο, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας.

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΩΝ ΜΕ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Κατά την προετοιμασία της παρούσας πρότασης, η Επιτροπή διενήργησε εκτίμηση επιπτώσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις που εκφράστηκαν από τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα της ΕΕ, καθώς και από ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων. Η Επιτροπή άντλησε επίσης στοιχεία από μια σειρά μελετών και αξιολογήσεων. Κατά την εκτίμηση διαπιστώθηκε ότι η πρόταση θα προσδώσει προστιθέμενη αξία με διάφορους τρόπους: με την παροχή στρατηγικού πλαισίου για την περιβαλλοντική πολιτική στην ΕΕ, με την εξασφάλιση συμπληρωματικότητας και συνοχής, με την εξασφάλιση προβλεψιμότητας και όρων ισότιμου ανταγωνισμού και με την ενθάρρυνση της δράσης σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Οι απόψεις που εκφράστηκαν από την πλειονότητα των ενδιαφερομένων υποστηρίζουν τις εν λόγω διαπιστώσεις και το προτεινόμενο επίκεντρο του προγράμματος.

3. ΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Η παρούσα πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ένα νέο γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020 βασίζεται στο άρθρο 192 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ.

4. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Το πρόγραμμα που περιέχει η παρούσα πρόταση απόφασης καταρτίστηκε σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020.

Πρόταση

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020

«Ενημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας»

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 192 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής¹,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών²,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η Ένωση έχει θέσει ως στόχο να καταστεί μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία έως το 2020, με σειρά πολιτικών και δράσεων με κατεύθυνση μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων³.
- (2) Το πλαίσιο για τη δράση της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος από το 1973 διαμορφώθηκε από διαδοχικά προγράμματα δράσης για το περιβάλλον.
- (3) Αν και το έκτο κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (6^ο ΠΔΠ) έληξε τον Ιούλιο του 2012, συνεχίζεται η υλοποίηση πολλών από τα μέτρα και τις δράσεις που δρομολογήθηκαν στο πλαίσιό του.

¹ ΕΕ C της , σ. .

² ΕΕ C της , σ. .

³ COM(2010) 2020 (ΕΕ C 88 της 19.3.2011) και EUCO 13/10.

- (4) Η τελική αξιολόγηση του 6^{ου} ΠΔΠ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το πρόγραμμα απέφερε οφέλη για το περιβάλλον και παρείχε μια γενική στρατηγική κατεύθυνση για την περιβαλλοντική πολιτική. Παρά τα επιτεύγματα αυτά, εξακολουθούν να παρατηρούνται αντίθετες προς την αειφορία τάσεις και στους τέσσερις τομείς προτεραιότητας που καθορίστηκαν στο 6^ο ΠΔΠ: αλλαγή του κλίματος, βιοποικιλότητα, περιβάλλον και υγεία, αειφόρος χρήση των φυσικών πόρων και διαχείριση των αποβλήτων.
- (5) Η τελική αξιολόγηση επισήμανε ορισμένες ελλείψεις του 6^{ου} ΠΔΠ, οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με το νέο πρόγραμμα.
- (6) Η πολυπλοκότητα της αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προκλήσεων και της επίτευξης μακροπρόθεσμης αειφόρου ανάπτυξης επιτείνεται από παγκόσμιες συστημικές τάσεις και προκλήσεις που σχετίζονται με την πληθυσμιακή δυναμική, την αστικοποίηση, τις ασθένειες και πανδημίες, την επιτάχυνση της τεχνολογικής αλλαγής και με την οικονομική μεγέθυνση χωρίς αειφορία. Προκειμένου να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη ευμάρεια της Ένωσης απαιτείται η ανάληψη περαιτέρω δράσης για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων.
- (7) Είναι απαραίτητο να καθοριστούν ενωσιακοί στόχοι προτεραιότητας για το 2020, με βάση ένα μακροπρόθεσμο όραμα για το 2050. Το νέο πρόγραμμα θα πρέπει να στηριχθεί στις πρωτοβουλίες άσκησης πολιτικής στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»⁴, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η δέσμη μέτρων της ΕΕ για το κλίμα και την ενέργεια⁵, ο χάρτης πορείας για τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών το 2050⁶, η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020⁷, ο χάρτης πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη⁸ και η εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση καινοτομίας»⁹.
- (8) Το πρόγραμμα θα πρέπει να συμβάλει στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων που έχουν ήδη συμφωνηθεί στην Ένωση.
- (9) Η Ένωση έχει συμφωνήσει να επιτύχει μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ τουλάχιστον κατά 20% έως το 2020 (30%, υπό τον όρο ότι και άλλες ανεπτυγμένες χώρες θα δεσμευτούν για συγκρίσιμες μειώσεις των εκπομπών και ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες θα συμβάλουν επαρκώς, ανάλογα με τις ευθύνες και τις δυνατότητες της καθεμίας), να εξασφαλίσει, έως το 2020, ότι το 20% της κατανάλωσης ενέργειας προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές και να περικόψει τη χρήση πρωτογενούς ενέργειας κατά 20% σε σύγκριση με τα προβλεπόμενα επίπεδα, περικοπή που πρέπει να επιτευχθεί με τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης¹⁰.
- (10) Η Ένωση έχει συμφωνήσει στην ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ μέχρι το 2020, την

⁴ COM(2010) 2020, ΕΕ C 88 της 19.3.2011.

⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 443/2009, οδηγία 2009/28/ΕΚ, οδηγία 2009/29/ΕΚ, οδηγία 2009/30/ΕΚ, οδηγία 2009/31/ΕΚ, απόφαση αριθ. 406/2009/ΕΚ, δημοσίευση όλων στην ΕΕ L 140 της 5.6.2009.

⁶ COM(2011) 112, ΕΕ C 140 της 11.5.2011.

⁷ COM(2011) 244, ΕΕ C 264 της 8.9.2011.

⁸ COM(2011) 571, ΕΕ C 37 της 10.2.2012.

⁹ COM(2010) 546, ΕΕ C 121 της 19.4.2011.

¹⁰ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 8-9 Μαρτίου 2007.

αποκατάσταση αυτών στο μέτρο του δυνατού και, παράλληλα, την ενίσχυση της συμβολής της ΕΕ στην αποτροπή της παγκόσμιας απώλειας βιοποικιλότητας¹¹.

- (11) Η Ένωση έχει συμφωνήσει να επιτύχει καλή κατάσταση όλων των υδάτων της, συμπεριλαμβανομένων των γλυκών (ποταμοί και λίμνες, υπόγεια ύδατα), των μεταβατικών (εκβολές/δέλτα ποταμών) και των παράκτιων σε ακτίνα ενός ναυτικού μιλίου από τις ακτές έως το 2015¹².
- (12) Η Ένωση έχει συμφωνήσει να επιτύχει καλή περιβαλλοντική κατάσταση όλων των θαλάσσιων υδάτων της έως το 2020¹³.
- (13) Η Ένωση έχει συμφωνήσει να επιτύχει επίπεδα ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα που δεν προκαλούν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις και κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον¹⁴.
- (14) Η Ένωση έχει συμφωνήσει να επιτύχει, έως το 2020, τη χρήση και την παραγωγή των χημικών ουσιών κατά τρόπους που οδηγούν στην ελαχιστοποίηση των σημαντικών δυσμενών επιδράσεων στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον¹⁵.
- (15) Η Ένωση έχει συμφωνήσει να προστατεύει το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία με την πρόληψη ή μείωση των δυσμενών επιπτώσεων της παραγωγής και της διαχείρισης αποβλήτων, καθώς και με τον περιορισμό των συνολικών επιπτώσεων της χρήσης των πόρων και τη βελτίωση της αποδοτικότητάς της, μέσω της εφαρμογής της ακόλουθης ιεράρχησης στα απόβλητα: πρόληψη, προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, άλλοι τρόποι ανάκτησης, τελική διάθεση¹⁶.
- (16) Η Ένωση έχει συμφωνήσει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την πλήρη αποσύνδεση της οικονομικής μεγέθυνσης από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος¹⁷.
- (17) Η Ένωση έχει συμφωνήσει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να επιτευχθεί ένας ουδέτερος από πλευράς υποβάθμισης του εδάφους κόσμος στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης¹⁸.
- (18) Η περιβαλλοντική πολιτική της Ένωσης βασίζεται ιδίως στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», στην αρχή της προφύλαξης και την προληπτική δράση, καθώς και στην αρχή της επανόρθωσης της ρύπανσης στην πηγή.
- (19) Η δράση για την επίτευξη των στόχων προτεραιότητας θα πρέπει να αναληφθεί σε διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας.

¹¹ EUCO 7/10, Συμπεράσματα του Συμβουλίου 7536/10, COM (2011) 244.

¹² Οδηγία 2000/60/ΕΚ, ΕΕ L 327 της 22.12.2000.

¹³ Οδηγία 2008/56/ΕΚ, ΕΕ L 164 της 25.6.2008.

¹⁴ Απόφαση αριθ. 1600/2002/ΕΚ, ΕΕ L 242 της 10.8.2002, Οδηγία 2008/50/ΕΚ, ΕΕ L 152 της 11.6.2008.

¹⁵ Απόφαση αριθ. 1600/2002/ΕΚ, ΕΕ L 242 της 10.8.2002, Σχέδιο εφαρμογής του Γιοχάνεσμπουργκ (παγκόσμια διάσκεψη για την αειφόρο ανάπτυξη, 2002).

¹⁶ Οδηγία 2008/98/ΕΚ, ΕΕ L 312 της 22.11.2008.

¹⁷ Συμπεράσματα του Συμβουλίου τις 11^{ης} Ιουνίου 2012, COM (2011) 571.

¹⁸ Ψήφισμα A/RES/66/288 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών.

- (20) Σημαντική για την εξασφάλιση της επιτυχίας του προγράμματος και την επίτευξη των στόχων προτεραιότητας που καθορίζονται σε αυτό είναι η συνεργασία με μη κυβερνητικούς παράγοντες.
- (21) Η απώλεια βιοποικιλότητας και η υποβάθμιση των οικοσυστημάτων στην Ένωση έχουν σημαντικές συνέπειες για το περιβάλλον και είναι δαπανηρές για το κοινωνικό σύνολο, ιδίως για τους οικονομικούς παράγοντες που δραστηριοποιούνται σε τομείς άμεσα εξαρτώμενους από οικοσυστημικές υπηρεσίες.
- (22) Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και βελτίωση της αποδοτικότητας της χρήσης των πόρων στην Ένωση. Με τον τρόπο αυτό θα μετριαστούν οι πιέσεις που ασκούνται στο περιβάλλον, θα αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και θα προκύψουν νέες πηγές οικονομικής μεγέθυνσης και απασχόλησης, μέσω της μείωσης του κόστους χάρη στη βελτίωση της αποδοτικότητας, την εμπορική εκμετάλλευση καινοτομιών και την καλύτερη διαχείριση των πόρων σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους.
- (23) Περιβαλλοντικά προβλήματα και επιπτώσεις εξακολουθούν να εκθέτουν σε σημαντικούς κινδύνους την ανθρώπινη υγεία και ευημερία, ενώ τα μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης του περιβάλλοντος μπορούν να αποβούν επωφελή.
- (24) Η πλήρης και ενιαία εφαρμογή του περιβαλλοντικού κεκτημένου σε ολόκληρη την Ένωση αποτελεί ασφαλή επένδυση για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία, αλλά και για την οικονομία.
- (25) Η ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος θα πρέπει να συνεχίσει να στηρίζεται σε στερεή βάση αποδεικτικών στοιχείων.
- (26) Οι περιβαλλοντικοί στόχοι θα πρέπει να υποστηρίζονται με επαρκείς επενδύσεις.
- (27) Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης είναι θεμελιώδους σημασίας για τη μείωση των πιέσεων που ασκούν στο περιβάλλον οι πολιτικές και οι δραστηριότητες σε άλλους τομείς και για την επίτευξη των στόχων που αφορούν το περιβάλλον και το κλίμα.
- (28) Η Ένωση είναι πυκνοκατοικημένη και πάνω από το 70% των πολιτών ζουν σε αστικές και περιαστικές περιοχές και αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα που σχετίζονται με το περιβάλλον και το κλίμα.
- (29) Πολλές περιβαλλοντικές προκλήσεις είναι παγκόσμιες και μπορούν να αντιμετωπιστούν πλήρως μόνο με συνολική πλανητική προσέγγιση, ενώ άλλες έχουν ισχυρή περιφερειακή διάσταση, για την οποία απαιτείται συνεργασία με τις γειτονικές χώρες.
- (30) Εντασσόμενο στη συνέχεια που θα δοθεί στη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την αειφόρο ανάπτυξη, του 2012 (σύννοδος κορυφής Ρίο+20), το νέο γενικό πρόγραμμα δράσης θα πρέπει να υποστηρίζει τις διεθνείς και περιφερειακές διαδικασίες που αποσκοπούν στη μετατροπή της παγκόσμιας οικονομίας σε μια πράσινη οικονομία χωρίς αποκλεισμούς στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης και του περιορισμού της φτώχειας.

- (31) Με τη βοήθεια κατάλληλου συνδυασμού μέσων άσκησης πολιτικής οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές μπορούν να αντιλαμβάνονται πληρέστερα τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους στο περιβάλλον και να διαχειρίζονται τις επιπτώσεις αυτές. Τα εν λόγω μέσα άσκησης πολιτικής περιλαμβάνουν οικονομικά κίνητρα, αγορακεντρικά μέσα, απαιτήσεις πληροφόρησης, καθώς και προαιρετικά εργαλεία και μέτρα για τη συμπλήρωση των νομοθετικών πλαισίων και τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων σε διάφορα επίπεδα.
- (32) Όλα τα μέτρα, δράσεις και στόχοι που καθορίζονται στο νέο γενικό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον θα πρέπει να υλοποιηθούν σύμφωνα με τις αρχές της έξυπνης νομοθεσίας¹⁹ και να υπόκεινται σε διεξοδική εκτίμηση επιπτώσεων, κατά περίπτωση.
- (33) Η πρόοδος προς την επίτευξη των στόχων του νέου γενικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον θα πρέπει να παρακολουθείται, να εκτιμάται και να αξιολογείται με βάση δείκτες που έχουν συμφωνηθεί,

¹⁹ COM(2010) 543, EE C 121 της 19.4.2011.

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Θεσπίζεται γενικό πρόγραμμα δράσης της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος για την περίοδο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020 («το πρόγραμμα»), το οποίο παρατίθεται στο παράρτημα.

Άρθρο 2

1. Κατά την εκτέλεση του προγράμματος, η Ένωση επιδιώκει τους ακόλουθους στόχους:

- α) προστασία, διατήρηση και ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της Ένωσης·
- β) μετατροπή της Ένωσης σε μια πράσινη και ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων·
- γ) προστασία των πολιτών της Ένωσης από περιβαλλοντικές πιέσεις και κινδύνους για την υγεία και την ευημερία·
- δ) μεγιστοποίηση των οφελών της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ένωσης·
- ε) βελτίωση της βάσης αποδεικτικών στοιχείων για την περιβαλλοντική πολιτική·
- στ) διασφάλιση των επενδύσεων στην περιβαλλοντική και την κλιματική πολιτική και διαμόρφωση σωστών τιμών·
- ζ) βελτίωση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης και της συνοχής των πολιτικών·
- η) ενίσχυση της αειφορίας των πόλεων της Ένωσης·
- θ) αύξηση της αποτελεσματικότητας της ΕΕ όσον αφορά την αντιμετώπιση των περιφερειακών και παγκόσμιων περιβαλλοντικών προκλήσεων.

2. Το πρόγραμμα βασίζεται στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», στην αρχή της προφύλαξης και την προληπτική δράση, καθώς και στην αρχή της επανόρθωσης της ρύπανσης στην πηγή.

3. Όλα τα μέτρα, δράσεις και ειδικοί στόχοι που καθορίζονται στο πρόγραμμα υλοποιούνται σύμφωνα με τις αρχές της έξυπνης νομοθεσίας²⁰ και με την επιφύλαξη διεξοδικής εκτίμησης επιπτώσεων, κατά περίπτωση.

Άρθρο 3

1. Αρμόδια για τη διασφάλιση της επίτευξης των στόχων προτεραιότητας που καθορίζονται στο παρόν πρόγραμμα είναι η Ένωση και τα κράτη μέλη της. Επιδιώκουν μια συνεκτική

²⁰ COM(2010) 543, EE C 121 της 19.4.2011.

προσέγγιση όσον αφορά την αντιμετώπιση των προκλήσεων που έχουν εντοπιστεί. Αναλαμβάνεται δράση με τη δέουσα συνεκτίμηση της αρχής της επικουρικότητας και στο καταλληλότερο επίπεδο για την επίτευξη των στόχων προτεραιότητας και των συναφών αποτελεσμάτων που καθορίζονται στο παρόν πρόγραμμα.

2. Οι δημόσιες αρχές σε όλα τα επίπεδα συνεργάζονται με τις επιχειρήσεις και τους κοινωνικούς εταίρους, με την κοινωνία των πολιτών και με μεμονωμένους πολίτες για την εφαρμογή του παρόντος προγράμματος.

Άρθρο 4

Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Βρυξέλλες,

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Ο Πρόεδρος

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

«Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας»

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΕΩΣ ΤΟ 2020

1. Στη διάρκεια των τελευταίων 40 ετών θεσπίστηκε ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών νομοθετημάτων τα οποία συγκροτούν το πληρέστερο σύνολο σύγχρονων προτύπων παγκοσμίως. Αυτό συνέβαλε στην αντιμετώπιση ορισμένων από τις σοβαρότερες περιβαλλοντικές ανησυχίες των πολιτών και των επιχειρήσεων της Ένωσης.
2. Τις τελευταίες δεκαετίες μειώθηκαν σημαντικά οι εκπομπές ρύπων στον ατμοσφαιρικό αέρα, στα ύδατα και στο έδαφος, όπως και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τα τελευταία έτη. Η ενωσιακή νομοθεσία περί χημικών ουσιών έχει εκσυγχρονιστεί και έχουν επιβληθεί περιορισμοί στη χρήση πολλών τοξικών ή επικίνδυνων ουσιών, όπως ο μόλυβδος, το κάδμιο και ο υδράργυρος, σε προϊόντα που συναντώνται στα περισσότερα νοικοκυριά. Οι πολίτες της ΕΕ απολαμβάνουν ορισμένα από τα ύδατα με την καλύτερη ποιότητα παγκοσμίως, ενώ πάνω από το 18% του εδάφους της ΕΕ και 4% των θαλασσών της έχουν χαρακτηριστεί προστατευόμενες φυσικές περιοχές.
3. Η ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος έχει τονώσει την καινοτομία και τις επενδύσεις σε περιβαλλοντικά προϊόντα και υπηρεσίες, με αποτέλεσμα τη δημιουργία θέσεων εργασίας και ευκαιριών για εξαγωγές²¹. Αυστηρά πρότυπα προστασίας του περιβάλλοντος επεκτάθηκαν με τις διαδοχικές διευρύνσεις σε μεγάλο τμήμα της ευρωπαϊκής ηπείρου, ενώ οι προσπάθειες της Ένωσης έχουν συμβάλει σε μια αυξανόμενη διεθνή δέσμευση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και της απώλειας βιοποικιλότητας, καθώς και στην επιτυχία των παγκόσμιων προσπαθειών για την εξάλειψη των ουσιών που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος και των μολυβδούχων καυσίμων.
4. Σημαντική πρόοδος έχει επίσης σημειωθεί όσον αφορά την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών στόχων σε άλλες πολιτικές και δραστηριότητες της Ένωσης. Ως αποτέλεσμα της μεταρρύθμισης της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), οι άμεσες ενισχύσεις συνδέονται από το 2003 με απαιτήσεις για τους γεωργούς, οι οποίοι οφείλουν να διατηρούν τη γη σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση και να συμμορφώνονται με τη σχετική περιβαλλοντική νομοθεσία. Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής έχει καταστεί αναπόσπαστο μέρος της ενεργειακής πολιτικής, ενώ συντελείται πρόοδος στην ενσωμάτωση των προβληματισμών που αφορούν την αποδοτική χρήση των πόρων, την κλιματική αλλαγή και την ενεργειακή απόδοση σε άλλους βασικούς τομείς, όπως οι μεταφορές και τα κτίρια.
5. Ωστόσο, πολλές περιβαλλοντικές τάσεις στην ΕΕ παραμένουν ανησυχητικές, για τον πρόσθετο λόγο ότι οφείλονται στην ανεπαρκή εφαρμογή της ισχύουσας ενωσιακής

²¹ The economic benefits of environmental policy (Τα οικονομικά οφέλη της περιβαλλοντικής πολιτικής) (Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών μελετών, Πανεπιστήμιο Vrije Universiteit του Άμστερνταμ, 2009)· COM (2012) 173· Implementing EU legislation for Green Growth (Εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας για πράσινη ανάπτυξη) (BIO Intelligence Service, 2011).

νομοθεσίας στον τομέα του περιβάλλοντος. Μόλις το 17% των ειδών και ενδιαιτημάτων που αξιολογήθηκαν βάσει της οδηγίας περί οικοτόπων²² βρίσκονται σε καλή κατάσταση, ενώ η υποβάθμιση και η απώλεια του φυσικού κεφαλαίου θέτει σε κίνδυνο τις προσπάθειες για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ που αφορούν τη βιοποικιλότητα και την κλιματική αλλαγή. Αυτό έχει υψηλό παρεπόμενο κόστος που δεν αποτιμάται δεόντως στο οικονομικό ή κοινωνικό μας σύστημα. Το 30% του εδάφους της ΕΕ είναι εξαιρετικά κατακερματισμένο, επηρεάζοντας τη συνδετικότητα των οικοσυστημάτων, την υγεία τους και την ικανότητά τους να παρέχουν υπηρεσίες, καθώς και βιώσιμα ενδιαιτήματα για τα είδη. Αν και η ΕΕ έχει σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την αποσύνδεση της οικονομικής μεγέθυνσης από τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, τη χρήση των πόρων και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, η χρήση των πόρων εξακολουθεί σε μεγάλο βαθμό να μην είναι αειφόρος και αποδοτική, ενώ δεν έχει ακόμη εξασφαλιστεί η ορθή διαχείριση των αποβλήτων. Ως αποτέλεσμα, οι επιχειρήσεις της ΕΕ αφήνουν ανεκμετάλλευτες τις σημαντικές ευκαιρίες που προσφέρει η αποδοτική χρήση των πόρων ως προς την ανταγωνιστικότητα, τη μείωση του κόστους και τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ασφάλειας του εφοδιασμού. Η ποιότητα των υδάτων και τα επίπεδα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι ακόμη προβληματικά σε πολλές περιοχές της Ευρώπης και οι πολίτες της ΕΕ εξακολουθούν να εκτίθενται σε επικίνδυνες ουσίες, με αποτέλεσμα να διακυβεύονται δυνητικά η υγεία και η ευημερία τους. Οι αντίθετες προς την αειφορία χρήσεις γης αναλώνουν γόνιμα εδάφη, με συνέπειες για την επισιτιστική ασφάλεια και την επίτευξη των σχετικών με τη βιοποικιλότητα στόχων. Η υποβάθμιση του εδάφους συνεχίζεται, σε μεγάλο βαθμό ανεξέλεγκτη.

6. Οι μεταβολές του περιβάλλοντος της ΕΕ προκαλούνται ολοένα περισσότερο από εξελίξεις που συντελούνται σε παγκόσμιο επίπεδο, μεταξύ των οποίων η δημογραφία, τα πρότυπα κατανάλωσης και εμπορίου και η ταχεία τεχνολογική πρόοδος. Οι εξελίξεις αυτές μπορεί να προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες για οικονομική μεγέθυνση και κοινωνική ευημερία, αλλά αποτελούν επίσης προκλήσεις και πηγές αβεβαιότητας για την οικονομία και την κοινωνία της ΕΕ και προκαλούν υποβάθμιση του περιβάλλοντος σε παγκόσμια κλίμακα²³.
7. Η αυξανόμενη παγκόσμια ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών και η εξάντληση των πόρων, σε συνδυασμό με τα σημερινά σπάταλα συστήματα παραγωγής και κατανάλωσης στην παγκόσμια οικονομία, αυξάνουν το κόστος των βασικών πρώτων υλών, ορυκτών και ενέργειας, προκαλώντας μεγαλύτερη ρύπανση και περισσότερα απόβλητα, αυξάνοντας τις παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και οδηγώντας σε υποβάθμιση της γης, αποδάσωση και απώλεια βιοποικιλότητας. Τα δύο τρίτα σχεδόν των παγκόσμιων οικοσυστημάτων βρίσκονται σε παρακμή²⁴, ενώ υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η ανθρωπότητα έχει ήδη υπερβεί τα πλανητικά όρια για τη βιοποικιλότητα, την κλιματική αλλαγή και τον κύκλο του

²² Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, ΕΕ L 206 της 22.7.1992.

²³ SEC (2011) 1067· The European Environment – State and Outlook 2010: Assessment of Global Megatrends (Το ευρωπαϊκό περιβάλλον – Κατάσταση και προοπτικές το 2010: Εκτίμηση των παγκόσμιων μεγατάσεων) (ΕΟΠ, 2010).

²⁴ Έκθεση της επιτροπής υψηλού επιπέδου για την παγκόσμια αειφορία, που έχει συσταθεί από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, με τον τίτλο «Resilient People, Resilient Planet: A future worth choosing» (Ανθεκτικά άτομα, ανθεκτικός πλανήτης: άξια επιλογή μέλλοντος), 2012.

αζώτου²⁵. Υπάρχει πιθανότητα πλανητικού ελλείμματος νερού 40% έως το 2030, εκτός αν επιτευχθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά τη βελτίωση της αποδοτικότητας της χρήσης των πόρων. Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος να επιδεινώσει η κλιματική αλλαγή τα προβλήματα αυτά, με υψηλό κόστος. Το 2011 οι καταστροφές που οφειλονταν εν μέρει στην κλιματική αλλαγή επέφεραν παγκόσμιες οικονομικές ζημιές άνω των 300 δισ. ευρώ. Ο ΟΟΣΑ έχει προειδοποιήσει ότι η συνεχιζόμενη υποβάθμιση και διάβρωση του φυσικού κεφαλαίου κινδυνεύει να προκαλέσει μη αναστρέψιμες αλλαγές που θα μπορούσαν να διακυβεύσουν δύο αιώνες ανόδου του βιοτικού επιπέδου και συνεπάγονται σημαντικές δαπάνες²⁶.

8. Για την αντιμετώπιση ορισμένων από αυτά τα πολύπλοκα ζητήματα επιβάλλεται να αξιοποιηθεί το πλήρες δυναμικό της υφιστάμενης περιβαλλοντικής τεχνολογίας και να εξασφαλιστεί η συνεχής ανάπτυξη και υιοθέτηση από τη βιομηχανία των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών και των αναδυόμενων καινοτομιών. Χρειάζεται επίσης ταχεία πρόοδος σε ελπιδοφόρους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας, η οποία θα πρέπει να καταστεί εφικτή με την προώθηση της έρευνας και τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για ιδιωτικές επενδύσεις στην έρευνα. Ταυτόχρονα, χρειαζόμαστε πληρέστερη αντίληψη των δυνητικών κινδύνων που ενέχουν οι νέες τεχνολογίες για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία και πρέπει να βελτιώσουμε την εκτίμηση και τη διαχείριση των κινδύνων αυτών. Αυτό αποτελεί προϋπόθεση για τη δημόσια αποδοχή των νέων τεχνολογιών και για την ικανότητα της ΕΕ να εντοπίζει τους πιθανούς κινδύνους που συνδέονται με τις τεχνολογικές εξελίξεις και να αντιδρά κατά τρόπο αποτελεσματικό και έγκαιρο.
9. Για τη μελλοντική ευζωία θα πρέπει να αναληφθεί επείγοντως συντονισμένη δράση με σκοπό τη βελτίωση της οικολογικής ανθεκτικότητας και τη μεγιστοποίηση των οφελών που μπορεί να αποφέρει η περιβαλλοντική πολιτική για την οικονομία και την κοινωνία, χωρίς υπέρβαση των οικολογικών ορίων του πλανήτη. Το παρόν πρόγραμμα αντικατοπτρίζει τη δέσμευση της ΕΕ να μετατραπεί σε μια πράσινη οικονομία χωρίς αποκλεισμούς που θα διασφαλίζει την οικονομική μεγέθυνση και την ανάπτυξη, θα προστατεύει την υγεία και την ευημερία του ανθρώπου, θα προσφέρει αξιοπρεπή απασχόληση, θα μειώνει τις ανισότητες και θα επενδύει στο φυσικό κεφάλαιο, το οποίο και θα διατηρεί.
10. Στην καθοδήγηση της δράσης έως το 2020 και μετέπειτα πρόκειται να συμβάλει το ακόλουθο όραμα για το 2050: Το 2050 ζούμε καλά, εντός των οικολογικών ορίων του πλανήτη. Η ευμάρεια και το υγιεινό περιβάλλον μας απορρέουν από μια καινοτόμο, κυκλική οικονομία, όπου τίποτε δεν σπαταλιέται και όπου οι τρόποι διαχείρισης των φυσικών πόρων ενισχύουν την ανθεκτικότητα της κοινωνίας μας. Η οικονομική μας μεγέθυνση με χαμηλά επίπεδα ανθρακούχων εκπομπών έχει προ πολλού αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων, προηγούμενη στην πορεία προς μια παγκόσμια αειφόρο οικονομία.

²⁵ Έχουν προσδιοριστεί τιμές κατωφλίου που συνδέονται με εννέα «πλανητικά όρια», των οποίων η υπέρβαση θα μπορούσε να προκαλέσει μη αναστρέψιμες αλλαγές, με δυνητικά καταστροφικές συνέπειες για τους ανθρώπους, και τα οποία περιλαμβάνουν τα εξής: κλιματική αλλαγή, απώλεια βιοποικιλότητας, παγκόσμια χρήση γλυκών υδάτων, οξίνιση των ωκεανών, κύκλοι αζώτου και φωσφόρου και αλλαγή των χρήσεων γης (Ecology and Society, τόμος 14, τεύχος 2, 2009).

²⁶ Περιβαλλοντικές προοπτικές έως το 2050 (ΟΟΣΑ, 2012).

11. Για τον εν λόγω μετασχηματισμό απαιτείται πλήρης ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων στις άλλες πολιτικές, όπως οι πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών, της γεωργίας, της αλιείας, της οικονομίας και βιομηχανίας, της έρευνας και καινοτομίας και της απασχόλησης και η κοινωνική πολιτική, ώστε να προκύψει μια συνεκτική συστρατευμένη προσέγγιση. Η δράση στην ΕΕ θα πρέπει επίσης να συμπληρωθεί με ενισχυμένη δράση σε παγκόσμια κλίμακα και συνεργασία με τις γειτονικές χώρες για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων.
12. Η ΕΕ έχει δρομολογήσει τον ανωτέρω μετασχηματισμό με μακροπρόθεσμες ολοκληρωμένες στρατηγικές για την ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας²⁷, τη βελτίωση της αποδοτικότητας της χρήσης των πόρων²⁸ και την επιτάχυνση της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών²⁹. Η Επιτροπή ενσωμάτωσε επίσης περιβαλλοντικούς προβληματισμούς και στόχους σε πρωτοβουλίες που ανελήφθησαν πρόσφατα σε άλλους βασικούς τομείς άσκησης πολιτικής, μεταξύ των οποίων η ενέργεια³⁰ και οι μεταφορές³¹, και επιδίωξε να ενισχύσει την παροχή περιβαλλοντικών οφελών μέσω μεταρρυθμίσεων των πολιτικών της ΕΕ για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη, την αλιεία και τη συνοχή, χρησιμοποιώντας ως βάση τα μέχρι σήμερα επιτεύγματα.
13. Η ΕΕ έχει αναλάβει πολλές περιβαλλοντικές δεσμεύσεις βάσει διεθνών συμφωνιών, μεταξύ άλλων στη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την αειφόρο ανάπτυξη (Ρίο+20)³², όπου υποστήριξε την πράσινη οικονομία χωρίς αποκλεισμούς ως κεντρικό άξονα μιας ευρύτερης στρατηγικής για αειφόρο ανάπτυξη.
14. Το παρόν πρόγραμμα συμπληρώνει τις προσπάθειες αυτές καθορίζοντας στόχους προτεραιότητας προς επίτευξη από την ΕΕ κατά την περίοδο έως το 2020.
15. Σε πολλές περιπτώσεις, για την επίτευξη των εν λόγω στόχων θα απαιτηθεί η λήψη μέτρων πρωτίστως σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας. Σε άλλες περιπτώσεις, θα χρειαστούν συμπληρωματικά μέτρα σε ενωσιακό επίπεδο. Δεδομένου ότι η περιβαλλοντική πολιτική αποτελεί τομέα συναρμοδιότητας στην ΕΕ, ένας από τους στόχους του παρόντος προγράμματος είναι να δημιουργήσει αίσθημα κοινοκτημοσύνης κοινών σκοπών και στόχων και να εξασφαλίσει ισοτιμία για τις επιχειρήσεις και τις δημόσιες αρχές. Οι σαφείς σκοποί και στόχοι παρέχουν επίσης στους πολιτικούς ιθύνοντες και στα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, μεταξύ των οποίων περιφέρειες και πόλεις, επιχειρήσεις και κοινωνικούς εταίρους, αλλά και ιδιώτες, αίσθηση προσανατολισμού και ένα προβλέψιμο πλαίσιο για την ανάληψη δράσης.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

²⁷ COM(2011) 244, ΕΕ C 264 της 8.9.2011.

²⁸ COM(2011) 571, ΕΕ C 37 της 10.2.2012.

²⁹ COM(2011) 112, ΕΕ C 140 της 11.5.2011.

³⁰ COM(2011) 885, ΕΕ C 102 της 5.4.2012.

³¹ COM(2011) 144, ΕΕ C 140 της 11.5.2011.

³² Ψήφισμα 66/288 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών.

Στόχος προτεραιότητας αριθ. 1: Προστασία, διατήρηση και ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της ΕΕ

16. Η οικονομική ευμάρεια και η ευημερία της ΕΕ στηρίζονται στο φυσικό της κεφάλαιο, το οποίο περιλαμβάνει τα οικοσυστήματα που παρέχουν βασικά αγαθά και υπηρεσίες – από τα γόνιμα εδάφη και τα πολυλειτουργικά δάση μέχρι τις παραγωγικές χερσαίες και θαλάσσιες εκτάσεις, από τα γλυκά ύδατα και τον καθαρό αέρα μέχρι την επικονίαση, τον έλεγχο των πλημμυρών, τη ρύθμιση του κλίματος και την προστασία από φυσικές καταστροφές. Σημαντικός αριθμός νομοθετημάτων της ΕΕ αποσκοπεί στην προστασία, τη διατήρηση και την ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου, συμπεριλαμβανομένων των οδηγιών-πλαισίων για τα ύδατα³³ και για τη θαλάσσια στρατηγική³⁴ της οδηγίας για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και των συναφών οδηγιών³⁵, καθώς και των οδηγιών για τους οικοτόπους (ενδιαιτήματα) και για τα πτηνά³⁶. Η νομοθεσία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, τις χημικές ουσίες, τις βιομηχανικές εκπομπές και για τα απόβλητα συμβάλλει επίσης στην άμβλυνση των πιέσεων που ασκούνται στη βιοποικιλότητα, συμπεριλαμβανομένων των οικοσυστημάτων, των ειδών και των ενδιαιτημάτων.
17. Ωστόσο, από πρόσφατες εκτιμήσεις προκύπτει ότι η απώλεια βιοποικιλότητας στην ΕΕ συνεχίζεται και ότι τα περισσότερα οικοσυστήματα παρουσιάζουν σοβαρή υποβάθμιση³⁷. Στη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020³⁸ καθορίζονται οι στόχοι και τα μέτρα που απαιτούνται για την αντιστροφή αυτών των αρνητικών τάσεων και την ενίσχυση των οικοσυστημικών υπηρεσιών. Η εν λόγω στρατηγική πρέπει να εφαρμοστεί πλήρως για να είναι σε θέση η ΕΕ να υλοποιήσει τον σχετικό με τη βιοποικιλότητα πρωταρχικό στόχο της για το 2020. Αν και έχουν ενσωματωθεί στη στρατηγική μέτρα για τη βελτίωση της εφαρμογής των οδηγιών για τα πτηνά και για τα ενδιαιτήματα, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου Natura 2000, η επίτευξη του πρωταρχικού στόχου θα απαιτήσει την πλήρη εφαρμογή του συνόλου της ισχύουσας νομοθεσίας που αποσκοπεί στην προστασία του φυσικού κεφαλαίου.
18. Παρά τις σημαντικές προσπάθειες που έχουν καταβληθεί μέχρι σήμερα, η απαίτηση της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα να επιτευχθεί «καλή οικολογική κατάσταση» το αργότερο το 2015 θα καλυφθεί πιθανότατα μόνο για το 53% περίπου των επιφανειακών υδάτινων μαζών της ΕΕ³⁹. Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος να μην επιτευχθεί η επιδιωκόμενη βάσει της οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική «καλή περιβαλλοντική κατάσταση» το αργότερο το 2020, μεταξύ άλλων λόγω της συνεχιζόμενης υπεραλίευσης και της παρουσίας θαλάσσιων απορριμμάτων στις θάλασσες της Ευρώπης. Επίσης, ενώ οι πολιτικές της ΕΕ για τον ατμοσφαιρικό αέρα και τις βιομηχανικές εκπομπές έχουν συμβάλει στον περιορισμό πολλών μορφών ρύπανσης, τα οικοσυστήματα εξακολουθούν να πλήττονται από υπέρμετρη

³³ Οδηγία 2000/60/ΕΚ, ΕΕ L 327 της 22.12.2000.

³⁴ Οδηγία 2008/56/ΕΚ, ΕΕ L 164 της 25.6.2008.

³⁵ Οδηγία 2008/50/ΕΚ, ΕΕ L 152 της 11.6.2008, και οδηγία 2004/107/ΕΚ, ΕΕ L 23 της 26.1.2005.

³⁶ Οδηγία 2009/147/ΕΚ, ΕΕ L 20 της 26.1.2010, και οδηγία 92/43/ΕΚ, ΕΕ L 206 της 22.7.1992.

³⁷ Τεχνική έκθεση 12/2010 του ΕΟΠ.

³⁸ COM(2011) 244, ΕΕ C 264 της 8.9.2011.

³⁹ COM (2012) 673.

εναπόθεση αζώτου και ρύπανση από όζον που συνδέονται με τις εκπομπές από τις μεταφορές, την εντατική γεωργία και την ηλεκτροπαραγωγή.

19. Ως εκ τούτου, για την προστασία, τη διατήρηση και την ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της ΕΕ απαιτείται επίσης η αντιμετώπιση των προβλημάτων στην πηγή, μεταξύ άλλων μέσω, της πληρέστερης ενσωμάτωσης στόχων για το φυσικό κεφάλαιο στις άλλες πολιτικές, η οποία εξασφαλίζει τη συνοχή των πολιτικών και την αποκόμιση παράλληλων οφελών από αυτές. Το στοιχείο οικολογικοποίησης («πρασίνισμα») που περιλαμβάνονται στις μεταρρυθμιστικές προτάσεις της Επιτροπής, συγκεκριμένα για την ενωσιακή πολιτική στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας και της συνοχής, υποστηριζόμενα από τις προτάσεις που αποβλέπουν στην οικολογικοποίηση του προϋπολογισμού της ΕΕ βάσει του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2014-2020, έχουν σχεδιαστεί για την εξυπηρέτηση αυτών των στόχων. Για παράδειγμα, τα υδάτινα οικοσυστήματα στις αγροτικές περιοχές αναμένεται να επωφεληθούν από τη σύνδεση των ενισχύσεων ανά γεωργική εκμετάλλευση με τη συμμόρφωση προς τις σχετικές απαιτήσεις της οδηγίας-πλασίου για τα ύδατα, όπως προβλέπεται στις προτάσεις της Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ⁴⁰. Με την οικολογικοποίηση της ΚΓΠ θα προωθηθούν επίσης οι επωφελείς για το περιβάλλον γεωργικές πρακτικές της διαφοροποίησης των καλλιεργειών, της προστασίας των μόνιμων βοσκοτόπων και του καθορισμού και της διατήρησης γεωργικών και δασικών εκτάσεων υψηλής οικολογικής αξίας.
20. Στην περίπτωση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ενώ ο θαλάσσιος τομέας προσφέρει οικονομικές ευκαιρίες που καλύπτουν από την αλιεία, τις θαλάσσιες μεταφορές και την υδατοκαλλιέργεια μέχρι τις πρώτες ύλες, την υπεράκτια παραγωγή ενέργειας και τη θαλάσσια βιοτεχνολογία, χρειάζεται μέριμνα ώστε να εξασφαλιστεί ότι η εκμετάλλευση των ευκαιριών αυτών είναι συμβατή με τη διατήρηση και την αειφόρο διαχείριση των θαλάσσιων και των παράκτιων οικοσυστημάτων.
21. Στο πλαίσιο της πολιτικής της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή θα πρέπει να επεκταθεί η χρήση βασιζόμενων στα οικοσυστήματα προσεγγίσεων, οι οποίες ωφελούν επίσης τη βιοποικιλότητα και την παροχή άλλων οικοσυστημικών υπηρεσιών, για τον μετριασμό της αλλαγής αυτής και την προσαρμογή στις επιπτώσεις της, ενώ άλλοι περιβαλλοντικοί στόχοι, όπως η διατήρηση της βιοποικιλότητας και η προστασία των υδάτων, θα πρέπει να λαμβάνονται πλήρως υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Τέλος, θα χρειαστούν νέα μέτρα για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και των εκπομπών CO₂ που σχετίζονται με τις μεταφορές⁴¹.
22. Η υποβάθμιση, ο κατακερματισμός και η αντίθετη προς την αειφορία χρήση της γης στην ΕΕ θέτουν σε κίνδυνο την παροχή πολλών βασικών οικοσυστημικών υπηρεσιών, απειλώντας τη βιοποικιλότητα και αυξάνοντας την τρωτότητα της Ευρώπης στην κλιματική αλλαγή και σε φυσικές καταστροφές, ενώ οδηγούν και σε υποβάθμιση του εδάφους. Πάνω από το 25% του εδάφους της ΕΕ πλήττεται από διάβρωση από το νερό, η οποία διακυβεύει τις λειτουργίες του εδάφους και επηρεάζει την ποιότητα των γλυκών υδάτων. Η μόλυνση και η σφράγιση του εδάφους αποτελούν επίσης μόνιμα προβλήματα. Πάνω από μισό εκατομμύριο

⁴⁰ COM(2011) 625, ΕΕ C 37 της 10.2.2012.

⁴¹ COM(2011) 144, ΕΕ C 140 της 11.5.2011.

τοποθεσίες ανά την ΕΕ θεωρούνται μολυσμένες και, μέχρις ότου χαρακτηριστούν και αξιολογηθούν, συνεχίζουν να εκθέτουν το περιβάλλον και την υγεία σε δυνητικά σοβαρούς κινδύνους. Κάθε έτος καταλαμβάνονται πάνω από 1000 km² γης για στέγαση, βιομηχανική δραστηριότητα, μεταφορές ή αναψυχή. Αυτές οι μακροπρόθεσμες αλλαγές είναι δύσκολο ή δαπανηρό να αντιστραφούν και σχεδόν πάντα συνεπάγονται συμβιβασμούς μεταξύ διαφόρων κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών αναγκών. Οι χωροταξικές αποφάσεις των κρατών μελών σχετικά με χρήσεις γης θα πρέπει να καταστούν πιο αειφόρες.

23. Για να μειωθούν οι πιο σημαντικές ανθρωπογενείς πιέσεις στην ξηρά, στο έδαφος και σε άλλα οικοσυστήματα στην Ευρώπη, θα ληφθούν μέτρα ώστε να εξασφαλιστεί η δέουσα συνεκτίμηση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με χρήσεις γης σε όλα τα σχετικά επίπεδα. Τα αποτελέσματα της συνόδου κορυφής Ρίο+20 απευθύνουν έκκληση για έναν «ουδέτερο από πλευράς υποβάθμισης του εδάφους κόσμο». Η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να υλοποιηθεί η δέσμευση αυτή στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους και να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα ποιότητας του εδάφους εντός δεσμευτικού νομικού πλαισίου⁴². Θα καθοριστούν επίσης στόχοι για την αειφόρο χρήση της γης και το έδαφος.
24. Μολονότι οι εισροές αζώτου και φωσφόρου στο περιβάλλον της ΕΕ μειώθηκαν σημαντικά κατά την τελευταία εικοσαετία, η υπέρμετρη ελευθέρωση θρεπτικών στοιχείων εξακολουθεί να επηρεάζει την ποιότητα του αέρα και των υδάτων και να έχει αρνητικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα, προκαλώντας σημαντικά προβλήματα στην ανθρώπινη υγεία. Ειδικότερα, για να επιτευχθεί περαιτέρω σημαντική μείωση της ελευθέρωσης θρεπτικών στοιχείων, πρέπει να αντιμετωπιστεί επείγοντως η έκλυση αμμωνίας που οφείλεται στην αναποτελεσματική διαχείριση των λιπασμάτων και την ανεπαρκή επεξεργασία των λυμάτων. Απαιτούνται επίσης περισσότερες προσπάθειες για τη διαχείριση του κύκλου των θρεπτικών στοιχείων με τρόπο αποτελεσματικότερο έναντι του κόστους και αποδοτικότερο ως προς τους πόρους, καθώς και για τη βελτίωση της απόδοσης κατά τη χρήση λιπασμάτων. Αυτό επιβάλλει τη βελτίωση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ, ώστε να αντιμετωπιστούν οι συγκεκριμένες προκλήσεις, τη θέσπιση αυστηρότερων προτύπων, όπου αυτό είναι αναγκαίο, και την ένταξη του κύκλου των θρεπτικών στοιχείων σε μια πιο ολιστική προσέγγιση, η οποία να διασυνδέει και να ενοποιεί τις υφιστάμενες πολιτικές της ΕΕ που διαδραματίζουν ρόλο στην αντιμετώπιση της υπέρμετρης ελευθέρωσης θρεπτικών στοιχείων και του ευτροφισμού.
25. Η δράση που θα αναληφθεί στο πλαίσιο της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, με σκοπό την αποκατάσταση του 15% των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων στην ΕΕ και την επέκταση της χρήσης πράσινης υποδομής, θα διευκολύνει την επίλυση του προβλήματος του κατακερματισμού της γης. Θα ενισχύσει περαιτέρω το φυσικό κεφάλαιο και την ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων, ενώ μπορεί να προσφέρει οικονομικά συμφέροντες επιλογές για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή στις επιπτώσεις της και για τη διαχείριση του κινδύνου φυσικών καταστροφών. Εν τω μεταξύ, οι προσπάθειες των κρατών μελών για τη

⁴²

Στο έγγραφο COM(2006) 232 (ΕΕ C 332 της 30.12.2006) προτείνεται οδηγία για τον καθορισμό πλαισίου προστασίας του εδάφους και την τροποποίηση της οδηγίας 2004/35/ΕΚ.

χαρτογράφηση και αξιολόγηση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών που αυτά παρέχουν, καθώς και η πρωτοβουλία «μηδενική καθαρή απώλεια» που έχει προγραμματιστεί για το 2015, θα συμβάλουν στη διατήρηση του αποθέματος φυσικού κεφαλαίου σε διάφορες κλίμακες. Η ενσωμάτωση της οικονομικής αξίας των οικοσυστημικών υπηρεσιών στα συστήματα λογιστικής απεικόνισης και υποβολής εκθέσεων σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο μέχρι το 2020 θα έχει ως αποτέλεσμα καλύτερη διαχείριση του φυσικού κεφαλαίου της ΕΕ.

26. Για την προστασία, τη διατήρηση και την ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της ΕΕ το πρόγραμμα εξασφαλίζει τα εξής, το αργότερο το 2020:

- α) Ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των οικοσυστημικών υπηρεσιών και διατήρηση και ενίσχυση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών που αυτά παρέχουν.
- β) Σημαντική μείωση των επιπτώσεων των πιέσεων που ασκούνται στα γλυκά, τα μεταβατικά και τα παράκτια ύδατα ώστε να επιτευχθεί, να διατηρηθεί ή να ενισχυθεί η καλή κατάσταση, όπως ορίζεται στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα.
- γ) Μείωση των επιπτώσεων των πιέσεων που ασκούνται στα θαλάσσια ύδατα ώστε να επιτευχθεί ή να διατηρηθεί η καλή περιβαλλοντική κατάσταση, όπως απαιτείται βάσει της οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική.
- δ) Περαιτέρω μείωση των επιπτώσεων της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στα οικοσυστήματα και στη βιοποικιλότητα.
- ε) Αειφόρο διαχείριση της γης στην ΕΕ, επαρκή προστασία του εδάφους και σημαντική πρόοδος όσον αφορά την αποκατάσταση μολυσμένων τοποθεσιών.
- στ) Διαχείριση του κύκλου των θρεπτικών στοιχείων (άζωτο και φωσφόρος) με πιο αειφόρο και αποδοτικό ως προς τους πόρους τρόπο.
- ζ) Προστασία των δασών και των υπηρεσιών που παρέχουν και βελτίωση της ανθεκτικότητάς τους στην κλιματική αλλαγή και στις πυρκαγιές.

Προς τούτο απαιτούνται ιδίως τα εξής:

- α) Πλήρης εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα.
- β) Πλήρης εφαρμογή του προσχεδίου για τη διαφύλαξη των υδατικών πόρων της Ευρώπης.
- γ) Αύξηση των προσπαθειών, μεταξύ άλλων, για να εξασφαλιστεί η επίτευξη υγιών ιχθυοαποθεμάτων το αργότερο το 2020, με πρώτο βήμα την αλίευση στα επίπεδα της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης και κάτω, από το 2015, σε όλους τους τύπους αλιείας, και για να καθοριστεί ενωσιακός ποσοτικός στόχος μείωσης των απορριμμάτων στη θάλασσα.
- δ) Ένταση των προσπαθειών για να επιτευχθεί πλήρης συμμόρφωση με την ενωσιακή νομοθεσία για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθορισμός στρατηγικών στόχων και δράσεων για τη μετά το 2020 περίοδο.

- ε) Αύξηση των προσπαθειών για τον περιορισμό της διάβρωσης του εδάφους και την αύξηση της οργανικής ύλης του, για την αποκατάσταση μολυσμένων τοποθεσιών και για την ενίσχυση της ενσωμάτωσης των σχετικών με τις χρήσεις γης πτυχών σε συντονισμένες διαδικασίες λήψης αποφάσεων με τη συμμετοχή όλων των σχετικών επιπέδων διακυβέρνησης, υποστηριζόμενη από την έγκριση στόχων για το έδαφος και για τη γη ως πόρο, καθώς και χωροταξικών στόχων.
- στ) Λήψη περαιτέρω μέτρων για τη μείωση των εκπομπών αζώτου και φωσφόρου, συμπεριλαμβανομένων όσων προέρχονται από αστικά και βιομηχανικά λύματα και από τη χρήση λιπασμάτων.
- ζ) Κατάστρωση και εφαρμογή νέας δασικής στρατηγικής της ΕΕ, η οποία θα καλύπτει τις πολλαπλές ανάγκες που ικανοποιούν τα δάση και τα πολλαπλά οφέλη τους και θα συμβάλλει σε μια πιο στρατηγική προσέγγιση της προστασίας και της ενίσχυσης των δασών.

Στόχος προτεραιότητας αριθ. 2: Μετατροπή της ΕΕ σε μια πράσινη και ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων

- 27. Η εμβληματική πρωτοβουλία «Αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη», που εντάσσεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», αποσκοπεί στη στήριξη της στροφής προς μια οικονομία που χρησιμοποιεί με αποδοτικό τρόπο όλους τους πόρους, αποσυνδέει πλήρως την οικονομική μεγέθυνση από τη χρήση πόρων και ενέργειας και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της, μειώνει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα μέσω της αποδοτικότητας και της καινοτομίας και προάγει την ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού. Ο χάρτης πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη⁴³ και ο χάρτης πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών⁴⁴ αποτελούν ακρογωνιαίους λίθους της πρωτοβουλίας, καθώς καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικά μέτρα υλοποίησης των εν λόγω στόχων.
- 28. Προκειμένου να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα σε συνθήκες ανόδου των τιμών των πόρων, ανεπάρκειας και περιορισμών στην προσφορά, απαιτείται καινοτομία σε όλο το φάσμα της οικονομίας για τη βελτίωση της αποδοτικότητας κατά τη χρήση των πόρων. Ο επιχειρηματικός τομέας αποτελεί τη βασική κινητήρια δύναμη της καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένης της οικοκαινοτομίας. Ωστόσο, οι αγορές δεν θα επιτύχουν αποτελέσματα μόνο με τα δικά τους μέσα. Τα κυβερνητικά μέτρα, σε επίπεδο Ένωσης και κρατών μελών, είναι θεμελιώδους σημασίας για την εξασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών πλαισίωσης της οικοκαινοτομίας,

⁴³ COM(2011) 571, ΕΕ C 37 της 10.2.2012.

⁴⁴ COM(2011) 112, ΕΕ C 140 της 11.5.2011.

τονώνοντας την ανάπτυξη αειφόρων επιχειρηματικών ή τεχνολογικών λύσεων για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων⁴⁵.

29. Η βασική αυτή απαίτηση για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων συνοδεύεται και από σημαντικά κοινωνικοοικονομικά οφέλη. Η δυνητική αύξηση των θέσεων εργασίας που επιφέρει ο μετασχηματισμός σε μια οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την επίτευξη των σχετικών με την απασχόληση στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»⁴⁶. Η απασχόληση στον κλάδο των περιβαλλοντικών τεχνολογιών και υπηρεσιών στην ΕΕ αυξάνεται κατά περίπου 3% ετησίως τα τελευταία έτη⁴⁷. Η παγκόσμια αγορά για τις οικοβιομηχανίες υπολογίζεται σε τουλάχιστον ένα τρισ. ευρώ και προβλέπεται να διπλασιαστεί σχεδόν κατά την επόμενη δεκαετία. Οι ευρωπαϊκές εταιρείες έχουν ήδη το παγκόσμιο προβάδισμα όσον αφορά την ανακύκλωση και την ενεργειακή απόδοση και θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να επωφεληθούν από αυτή την αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης, με στήριξη από το σχέδιο δράσης για την οικοκαινοτομία⁴⁸. Για παράδειγμα, μόνο στον ευρωπαϊκό κλάδο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αναμένεται να δημιουργηθούν περισσότερες από 400.000 νέες θέσεις εργασίας έως το 2020⁴⁹.
30. Η πλήρης εφαρμογή της δέσμης μέτρων της ΕΕ για το κλίμα και την ενέργεια είναι θεμελιώδους σημασίας προκειμένου να φθάσει η ΕΕ τα ορόσημα που έχουν καθοριστεί για το 2020 και να οικοδομήσει μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών μέχρι το 2050. Ενώ η ΕΕ βρίσκεται σε σωστή πορεία προς τη μείωση των εγχώριων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2020 κατά 20% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, η επίτευξη του στόχου του 20% όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση θα απαιτήσει πολύ ταχύτερες βελτιώσεις της απόδοσης. Αυτό είναι επίσης σημαντικό υπό το πρίσμα της συνεχιζόμενης ανόδου της ζήτησης ενέργειας και της υπό εξέλιξη δημόσιας συζήτησης για τις συγκρούσεις μεταξύ των χρήσεων γης για την παραγωγή τροφίμων και για την παραγωγή βιοενέργειας. Η σχετική συμβολή της νέας οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση αναμένεται να είναι σημαντική.
31. Για να ανταποκριθεί η ΕΕ στις παγκόσμιες προσπάθειες κατά το μερίδιο που της αναλογεί θα χρειαστεί να συμβάλουν όλοι οι τομείς της οικονομίας στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η ΕΕ πρέπει να συμφωνήσει σχετικά με τα επόμενα στάδια του κλιματικού και ενεργειακού πλαισίου της πέραν του 2020, ώστε να προετοιμαστεί για τις διεθνείς διαπραγματεύσεις με αντικείμενο μια νέα, νομικά δεσμευτική συμφωνία, αλλά και να παράσχει στα κράτη μέλη και στη βιομηχανία ένα σαφές πλαίσιο για τις αναγκαίες μεσοπρόθεσμες επενδύσεις τους. Ως εκ τούτου,

⁴⁵ Fostering Innovation for Green Growth (Πρώθηση της καινοτομίας για πράσινη ανάπτυξη) (ΟΟΣΑ, 2011) και The Eco-Innovation Gap: An economic opportunity for business (Το κενό οικοκαινοτομίας: οικονομική ευκαιρία για τις επιχειρήσεις) (ΕΙΟ, 2012).

⁴⁶ COM(2012) 173, δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα.

⁴⁷ Το 2008 η οικοβιομηχανία της ΕΕ απασχολούσε περίπου 2,7 εκατομμύρια άτομα, αριθμός που μπορεί να φθάσει τα 3,4 εκατομμύρια περίπου το 2012. (Ecorys, 2012).

⁴⁸ COM(2011) 899, EE C 102 της 5.4.2012.

⁴⁹ The impact of renewable energy policy on economic growth and employment in the EU (Ο αντίκτυπος της πολιτικής για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση στην ΕΕ) (EmployRES, 2009).

η ΕΕ πρέπει να εξετάσει επιλογές άσκησης πολιτικής για την επίτευξη των μειώσεων που προβλέπονται στον χάρτη πορείας για τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακικών εκπομπών, για τη μετά το 2020 περίοδο. Ο χάρτης πορείας για την ενέργεια με ορίζοντα το 2050 και η Λευκή Βίβλος για τις μεταφορές πρέπει να υποστηριχθούν από ισχυρά πλαίσια άσκησης πολιτικής. Επιπλέον, τα κράτη μέλη πρέπει να καταστρώσουν και να θέσουν σε εφαρμογή μακροπρόθεσμες, οικονομικά συμφέρουσες στρατηγικές ανάπτυξης με χαμηλά επίπεδα ανθρακικών εκπομπών για την επίτευξη του στόχου της ΕΕ να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 80 έως 95% μέχρι τα μέσα του αιώνα, σε σύγκριση με το 1990, στο πλαίσιο της παγκόσμιας προσπάθειας για τη συγκράτηση της αύξησης της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη σε λιγότερο από 2 °C. Το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ θα εξακολουθήσει να αποτελεί κεντρικό πυλώνα της κλιματικής πολιτικής της ΕΕ μετά το 2020.

32. Η αφομοίωση των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών από τη βιομηχανία βάσει της οδηγίας για τις βιομηχανικές εκπομπές θα έχει ως αποτέλεσμα πρότυπα βελτιωμένης χρήσης των πόρων και μειωμένες εκπομπές σε πάνω από 50.000 μεγάλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις στην ΕΕ και, κατ' επέκταση, θα συμβάλει σημαντικά στην τόνωση της ανάπτυξης καινοτόμων τεχνικών, στην οικολογικοποίηση της οικονομίας και στη μακροπρόθεσμη μείωση του κόστους για τη βιομηχανία.
33. Θα ληφθούν επίσης μέτρα για την περαιτέρω βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των προϊόντων και υπηρεσιών που κυκλοφορούν στην αγορά της ΕΕ σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, με μέτρα για την αύξηση της προσφοράς περιβαλλοντικά αειφόρων προϊόντων και την ενθάρρυνση σημαντικής στροφής της καταναλωτικής ζήτησης προς τα εν λόγω προϊόντα. Αυτό θα επιτευχθεί με ένα ισόρροπο μίγμα κινήτρων για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων, αγορακεντρικών μέσων και κανονισμών για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των εργασιών και των προϊόντων τους. Η υφιστάμενη νομοθεσία περί των προϊόντων, όπως οι οδηγίες για τον οικολογικό σχεδιασμό και για την επισήμανση της ενεργειακής κατανάλωσης και ο κανονισμός για το οικολογικό σήμα, θα επανεξεταστεί με σκοπό τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των προϊόντων και της αποδοτικότητάς τους από πλευράς χρήσης των πόρων, σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, ώστε να εξασφαλιστεί ένα πιο συνεκτικό πλαίσιο για την αειφόρο παραγωγή και κατανάλωση στην ΕΕ⁵⁰.
34. Δεδομένου ότι το 80% του συνόλου των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που σχετίζονται με προϊόντα οριστικοποιείται κατά τη φάση σχεδιασμού τους, το πλαίσιο άσκησης πολιτικής της ΕΕ θα πρέπει να εξασφαλίζει τον «οικολογικό σχεδιασμό» των προϊόντων προτεραιότητας που διατίθενται στην αγορά της ΕΕ, με σκοπό τη βελτιστοποίηση της αποδοτικότητας κατά τη χρήση των πόρων και των υλικών, καλύπτοντας, μεταξύ άλλων, την ανακύκλωση, το ανακυκλωμένο περιεχόμενο και την αντοχή. Οι σχετικές απαιτήσεις πρέπει να μπορούν να εφαρμοστούν και να επιβληθούν. Θα ενταθούν οι προσπάθειες σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο για την

⁵⁰

Η νομοθεσία για τον οικολογικό σχεδιασμό, την επισήμανση της ενεργειακής κατανάλωσης, το οικολογικό σήμα, το σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS) και τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές πρόκειται να αναθεωρηθεί πριν από το 2015.

άρση των εμποδίων στα οποία προσκρούει η οικοκαινοτομία⁵¹ και την αποδέσμευση του πλήρους δυναμικού των ευρωπαϊκών οικοβιομηχανιών, ώστε να προκύψουν οφέλη από πλευράς «πράσινων» θέσεων εργασίας και οικονομικής μεγέθυνσης.

35. Για τη διαμόρφωση πλαισίου δράσης με σκοπό τη βελτίωση των πτυχών που αφορούν την αποδοτική χρήση των πόρων πέραν των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της ενέργειας, θα καθοριστούν στόχοι μείωσης των συνολικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κατανάλωσης, ιδίως στους τομείς της διατροφής, της στέγασης και της κινητικότητας⁵². Οι εν λόγω τομείς ευθύνονται συνολικά για το 80% σχεδόν των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κατανάλωσης. Στα αποτελέσματα της συνόδου κορυφής Ρίο+20 αναγνωρίστηκε η ανάγκη να μειωθούν σημαντικά οι απώλειες και τα απόβλητα τροφίμων μετά τη συγκομιδή και σε άλλα σημεία σε ολόκληρη την τροφική αλυσίδα.
36. Επιπλέον των υποχρεωτικών απαιτήσεων για ορισμένες κατηγορίες προϊόντων στο πλαίσιο των «πράσινων» δημόσιων συμβάσεων⁵³, τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει προαιρετικά σχέδια δράσης και πολλά έχουν θέσει στόχους για συγκεκριμένες ομάδες προϊόντων. Υπάρχουν, ωστόσο, σημαντικά περιθώρια για περαιτέρω μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των διοικητικών υπηρεσιών όλων των βαθμίδων, μέσω των αποφάσεων που λαμβάνουν σχετικά με προμήθειες. Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα πρέπει να λάβουν και άλλα μέτρα προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της εφαρμογής κριτηρίων «πράσινων» συμβάσεων τουλάχιστον στο 50% των δημόσιων διαγωνισμών. Η Επιτροπή θα εξετάσει τη δυνατότητα θέσπισης περαιτέρω τομεακής νομοθεσίας για την επιβολή υποχρεωτικών κανόνων «πράσινων» δημόσιων συμβάσεων για πρόσθετες κατηγορίες προϊόντων.
37. Υπάρχουν επίσης σημαντικές δυνατότητες βελτίωσης της διαχείρισης αποβλήτων στην ΕΕ ώστε να γίνεται καλύτερη χρήση των πόρων, να ανοίξουν νέες αγορές, να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και να ελαττωθεί η εξάρτηση από τις εισαγωγές πρώτων υλών, με ταυτόχρονη μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον⁵⁴. Στην ΕΕ παράγονται ετησίως 2,7 δισεκατομμύρια τόνοι αποβλήτων, από τα οποία οι 98 εκατ. τόνοι είναι επικίνδυνα απόβλητα. Κατά μέσον όρο, μόνο το 40% των στερεών αποβλήτων επαναχρησιμοποιείται ή ανακυκλώνεται. Τα υπόλοιπα καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής ή αποτεφρώνονται. Σε ορισμένα κράτη μέλη ανακυκλώνεται πάνω από το 70% των αποβλήτων, αποδεικνύοντας ότι τα απόβλητα θα μπορούσαν να χρησιμοποιούνται ως ένας από τους βασικούς πόρους της ΕΕ.

⁵¹ COM(2011) 899, ΕΕ C 102 της 5.4.2012.

⁵² Η ετήσια παραγωγή αποβλήτων τροφίμων στην ΕΕ ανέρχεται σε περίπου 89 εκατ. τόνους, ποσότητα που αντιστοιχεί σε 179 kg κατά κεφαλή (BIO Intelligence Service, 2010). Οι αθροιστικές επιπτώσεις της στέγασης και των υποδομών αντιπροσωπεύουν περίπου το 15-30% του συνόλου των περιβαλλοντικών πιέσεων που σχετίζονται με την κατανάλωση στην Ευρώπη και συνεισφέρουν περίπου 2,5 τόνους ισοδυνάμου CO₂ κατά κεφαλή ετησίως (έγγραφο SEC(2011) 1067).

⁵³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 106/2008, ΕΕ L 39 της 13.2.2008, Οδηγία 2009/33/ΕΚ, ΕΕ L 120 της 15.5.2009, και η νέα οδηγία 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση, ΕΕ L 315 της 14.11.2012.

⁵⁴ Για παράδειγμα, η πλήρης εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας περί αποβλήτων θα είχε ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση 72 δισ. ευρώ ετησίως, την αύξηση κατά 42 δισ. ευρώ του ετήσιου κύκλου εργασιών του κλάδου της διαχείρισης και ανακύκλωσης αποβλήτων της ΕΕ και τη δημιουργία 400.000 και πλέον θέσεων εργασίας έως το 2020.

Ταυτόχρονα, πολλά κράτη μέλη διοχετεύουν πάνω από το 75% των αστικών αποβλήτων τους σε χώρους υγειονομικής ταφής.

38. Η μετατροπή των αποβλήτων σε πόρο, όπως ζητεί ο χάρτης πορείας για την αποδοτική χρήση των πόρων, προϋποθέτει την πλήρη εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας περί αποβλήτων σε ολόκληρη την ΕΕ, η οποία βασίζεται στην αυστηρή εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων και καλύπτει διάφορους τύπους αποβλήτων⁵⁵. Απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες προκειμένου να μειωθεί, σε απόλυτες τιμές, η κατά κεφαλή παραγωγή αποβλήτων, να περιοριστεί η ανάκτηση ενέργειας στα μη ανακυκλώσιμα υλικά, να καταργηθεί σταδιακά η υγειονομική ταφή, να εξασφαλιστεί υψηλής ποιότητας ανακύκλωση και να αναπτυχθούν αγορές δευτερογενών πρώτων υλών. Θα χρειαστεί διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων έτσι ώστε να ελαχιστοποιούνται οι σημαντικές δυσμενείς επιδράσεις στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον, όπως συμφωνήθηκε στη σύνοδο κορυφής Ρίο+20. Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να εφαρμοστούν συστηματικότερα σε ολόκληρη την ΕΕ αγορακεντρικά μέσα που να ευνοούν την πρόληψη, την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση. Θα πρέπει να αρθούν τα εμπόδια στα οποία προσκρούουν οι δραστηριότητες ανακύκλωσης στην εσωτερική αγορά της ΕΕ και να επανεξεταστούν οι υφιστάμενοι στόχοι όσον αφορά την πρόληψη, την επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση, την ανάκτηση και την εκτροπή σε χώρους υγειονομικής ταφής, προς την κατεύθυνση μιας «κυκλικής» οικονομίας με κλιμακωτή χρήση των πόρων και σχεδόν μηδενικά υπολειμματικά απόβλητα.
39. Θα δοθεί επίσης προτεραιότητα στην αποδοτική χρήση των πόρων στον κλάδο των υδάτων, ώστε να διευκολυνθεί η επίτευξη καλής κατάστασης των υδάτων. Μολονότι όλο και περισσότερα τμήματα της Ευρώπης πλήττονται από ξηρασία και λειψυδρία, συνεχίζεται η σπατάλη του διαθέσιμου νερού της Ευρώπης, εκτιμώμενη σε ποσοστό 20-40%, π.χ. μέσω των διαρροών στο σύστημα διανομής. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα μοντέλα, υπάρχουν ακόμη σημαντικά περιθώρια για βελτίωση της αποδοτικότητας χρήσης του νερού στην ΕΕ. Επιπλέον, η άνοδος της ζήτησης και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αναμένεται να αυξήσουν σημαντικά την πίεση που δέχονται οι υδατικοί πόροι της Ευρώπης. Με τα δεδομένα αυτά, η Ένωση και τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν μέτρα για να εξασφαλίσουν, έως το 2020, ότι η υδροληψία δεν υπερβαίνει τα όρια των διαθέσιμων ανανεώσιμων υδατικών πόρων. Στα εν λόγω μέτρα συγκαταλέγεται η βελτίωση της αποδοτικότητας κατά τη χρήση του νερού μέσω της αξιοποίησης μηχανισμών της αγοράς, όπως η τιμολόγηση του νερού που αντανάκλα την πραγματική του αξία⁵⁶. Η πρόοδος θα διευκολυνθεί με την ταχύτερη επίδειξη και ευρεία εκμετάλλευση καινοτόμων τεχνολογιών, συστημάτων και επιχειρηματικών μοντέλων, με βάση το στρατηγικό σχέδιο εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας για το νερό.
40. Ένα μακροπρόθεσμο και προβλέψιμο πλαίσιο άσκησης πολιτικής σε όλους αυτούς τους τομείς θα συμβάλει στην ενθάρρυνση του επιπέδου επενδύσεων και δράσης που είναι αναγκαίο για την πλήρη ανάπτυξη των αγορών οικολογικότερων τεχνολογιών και την προώθηση αειφόρων επιχειρηματικών λύσεων. Χρειάζονται δείκτες και στόχοι αποδοτικής χρήσης των πόρων για να παρέχουν στα δημόσια και ιδιωτικά

⁵⁵ Οδηγία 2008/98/ΕΚ, ΕΕ L 312 της 22.11.2008.

⁵⁶ COM (2012) 673.

κέντρα λήψης αποφάσεων τις απαραίτητες κατευθύνσεις μετασχηματισμού της οικονομίας. Όταν αυτοί συμφωνηθούν σε ενωσιακό επίπεδο, θα αποτελέσουν αναπόσπαστο μέρος του παρόντος προγράμματος.

41. Για τη μετατροπή της ΕΕ σε μια πράσινη και ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων, το πρόγραμμα εξασφαλίζει τα εξής, το αργότερο το 2020:

- α) Επίτευξη των στόχων που έχει θέσει η ΕΕ για το 2020 όσον αφορά το κλίμα και την ενέργεια και καταβολή προσπάθειών προς την κατεύθυνση της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050 κατά 80-95% σε σύγκριση με το 1990, στο πλαίσιο της παγκόσμιας προσπάθειας για τη συγκράτηση της αύξησης της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη σε λιγότερο από 2 °C.
- β) Σημαντική μείωση των συνολικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων της βιομηχανίας της ΕΕ και αύξηση της αποδοτικότητας κατά τη χρήση των πόρων, σε όλους τους μεγάλους βιομηχανικούς κλάδους.
- γ) Μείωση των συνολικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων της παραγωγής και κατανάλωσης, ιδίως στους τομείς της διατροφής, της στέγασης και της κινητικότητας.
- δ) Ασφαλή διαχείριση των αποβλήτων ως πόρου, πτώση, σε απόλυτες τιμές, της κατά κεφαλή παραγωγής αποβλήτων, περιορισμό της ανάκτησης ενέργειας στα μη ανακυκλώσιμα υλικά και πραγματική εξάλειψη της υγειονομικής ταφής ανακυκλώσιμων και λιπασματοποιησίμων υλικών.
- ε) Πρόληψη ή σημαντική μείωση της καταπόνησης των υδάτων στην ΕΕ.

Προς τούτο απαιτούνται ιδίως τα εξής:

- α) Πλήρης εφαρμογή της δέσμης μέτρων για το κλίμα και την ενέργεια και επίτευξη συμφωνίας σχετικά με το πλαίσιο άσκησης πολιτικής της ΕΕ στους τομείς του κλίματος και της ενέργειας για τη μετά το 2020 περίοδο.
- β) Γενίκευση της εφαρμογής των «βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών» και ένταξη των προσπαθειών για την προώθηση της υιοθέτησης αναδυόμενων καινοτόμων τεχνολογιών, διεργασιών και υπηρεσιών.
- γ) Ώθηση στις δημόσιες και ιδιωτικές προσπάθειες έρευνας και καινοτομίας που απαιτούνται για την ευρεία εκμετάλλευση καινοτόμων τεχνολογιών, συστημάτων και επιχειρηματικών μοντέλων, τα οποία θα επιταχύνουν τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων και θα μειώσουν το κόστος της.
- δ) Διαμόρφωση συνεκτικότερου πλαισίου για την αειφόρο παραγωγή και κατανάλωση. Επανεξέταση της νομοθεσίας περί των προϊόντων με σκοπό τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεών τους και της αποδοτικότητάς τους από πλευράς χρήσης των πόρων, σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Καθορισμός στόχων μείωσης των συνολικών επιπτώσεων της κατανάλωσης.

- ε) Πλήρης εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για τα απόβλητα. Αυτό θα περιλαμβάνει την εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων και την αποτελεσματική χρήση αγορακεντρικών μέσων και μέτρων που να εξασφαλίζουν την πραγματική σταδιακή κατάργηση της υγειονομικής ταφής, τον περιορισμό της ανάκτησης ενέργειας στα μη ανακυκλώσιμα υλικά, τη χρήση των ανακυκλωμένων αποβλήτων ως μείζονος αξιόπιστης πηγής πρώτων υλών για την ΕΕ, την ασφαλή διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων και τη μείωση της παραγωγής τους, την εξάλειψη της παράνομης διακίνησης αποβλήτων και την άρση των εμποδίων της εσωτερικής αγοράς στα οποία προσκρούουν οι αβλαβείς για το περιβάλλον δραστηριότητες ανακύκλωσης στην ΕΕ.
- στ) Βελτίωση της αποδοτικότητας κατά τη χρήση του νερού, με τον καθορισμό στόχων σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού και την αξιοποίηση μηχανισμών της αγοράς, όπως η τιμολόγηση του νερού.

Στόχος προτεραιότητας αριθ. 3: Προστασία των πολιτών της ΕΕ από περιβαλλοντικές πιέσεις και κινδύνους για την υγεία και την ευημερία

42. Η περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ έχει αποφέρει σημαντικά οφέλη για την υγεία και την ευημερία του πληθυσμού. Εντούτοις, τα ύδατα, η ατμοσφαιρική ρύπανση και οι χημικές ουσίες παραμένουν στην κορυφή των περιβαλλοντικών ανησυχιών του ευρύτερου κοινού της ΕΕ⁵⁷. Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ) εκτιμά ότι οι παράγοντες καταπόνησης του περιβάλλοντος ευθύνονται για το 15 έως 20% του συνόλου των θανάτων σε 53 ευρωπαϊκές χώρες⁵⁸. Κατά τον ΟΟΣΑ, η ατμοσφαιρική ρύπανση των αστικών περιοχών πρόκειται να καταστεί η πρώτη περιβαλλοντική αιτία θνησιμότητας παγκοσμίως έως το 2050.
43. Σημαντικό μέρος του πληθυσμού της ΕΕ εξακολουθεί να εκτίθεται σε επίπεδα ατμοσφαιρικής ρύπανσης που υπερβαίνουν τα συνιστώμενα πρότυπα της ΠΟΥ⁵⁹. Η δράση είναι ιδιαίτερα αναγκαία στις περιοχές όπου οι άνθρωποι, ιδίως ευαίσθητες ή ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, και τα οικοσυστήματα εκτίθενται σε υψηλά επίπεδα ρύπων, όπως σε πόλεις ή κτίρια.
44. Η πρόσβαση σε νερό ικανοποιητικής ποιότητας παραμένει προβληματική σε ορισμένες αγροτικές περιοχές της ΕΕ, ενώ η διασφάλιση της καλής ποιότητας των ευρωπαϊκών υδάτων κολύμβησης ωφελεί τόσο την ανθρώπινη υγεία, όσο και την τουριστική βιομηχανία της ΕΕ. Η ανθρώπινη υγεία και η οικονομική δραστηριότητα υφίστανται συχνότερα τις δυσμενείς συνέπειες των πλημμυρών, εν μέρει εξαιτίας των αλλαγών του υδρολογικού κύκλου και των χρήσεων γης.
45. Η αδυναμία πλήρους εφαρμογής της υφιστάμενης πολιτικής εμποδίζει την ΕΕ να επιτύχει επαρκή πρότυπα ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα και των υδάτων. Η ΕΕ θα επικαιροποιεί τους στόχους ανάλογα με τις πλέον πρόσφατες επιστημονικές

⁵⁷ Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 365 (2011).

⁵⁸ ΕΟΠ, The European Environment – State and outlook 2010 (Το ευρωπαϊκό περιβάλλον – Κατάσταση και προοπτικές το 2010) («SOER 2010»).

⁵⁹ SOER 2010.

εξελίξεις και θα επιδιώκει ενεργότερα να εξασφαλίσει συνέργειες με άλλους στόχους της πολιτικής σε τομείς όπως η κλιματική αλλαγή, η βιοποικιλότητα και το θαλάσσιο και χερσαίο περιβάλλον. Για παράδειγμα, η μείωση ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων μπορεί να συμβάλει σημαντικά στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Οι περαιτέρω εργασίες προς την κατεύθυνση αυτή θα τροφοδοτηθούν με στοιχεία προερχόμενα από διεξοδική επανεξέταση της ενωσιακής νομοθεσίας για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και από το προσχέδιο για τη διαφύλαξη των υδατικών πόρων της Ευρώπης.

46. Η αντιμετώπιση της ρύπανσης στην πηγή εξακολουθεί να έχει προτεραιότητα και με την εφαρμογή της οδηγίας για τις βιομηχανικές εκπομπές θα μειωθούν περαιτέρω οι εκπομπές από μεγάλους βιομηχανικούς κλάδους. Η επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στον χάρτη πορείας για έναν Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο Μεταφορών θα οδηγήσει επίσης σε μια πιο βιώσιμη κινητικότητα στην ΕΕ, με αποτέλεσμα να αντιμετωπιστεί μια σημαντική πηγή θορύβου και τοπικής ατμοσφαιρικής ρύπανσης.
47. Υπολογίζεται ότι το 40% του πληθυσμού της ΕΕ ζει σε αστικές περιοχές όπου η στάθμη του θορύβου τη νύκτα υπερβαίνει τη συνιστώμενη από την ΠΟΥ.
48. Η οριζόντια νομοθεσία περί των χημικών προϊόντων (κανονισμοί για το REACH και για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία) παρέχει βασική προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος και προάγει την υιοθέτηση των εξελισσόμενων μεθόδων δοκιμών χωρίς χρήση ζώων. Ωστόσο, παραμένει η αβεβαιότητα όσον αφορά τις επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον από τις συνδυασμένες επιδράσεις διαφορετικών χημικών ουσιών (μείγματα), τα νανοϋλικά, τις χημικές ουσίες που επηρεάζουν το ενδοκρινικό (ορμονικό) σύστημα (ενδοκρινικοί διαταράκτες) και τις χημικές ουσίες που περιέχονται σε προϊόντα. Τα τελευταία έτη έχουν έρθει στο φως περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ανάγκη για δράση με σκοπό την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, ιδιαίτερα προκειμένου να επιτύχει η ΕΕ τον στόχο που συμφωνήθηκε στην παγκόσμια σύνοδο κορυφής για την αειφόρο ανάπτυξη του 2002 και επιβεβαιώθηκε στη σύνοδο κορυφής Ρίο+20, να έχει διασφαλιστεί έως το 2020 «η ελαχιστοποίηση των σημαντικών δυσμενών επιδράσεων» των χημικών ουσιών στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον, και να ανταποκρίνεται στα νέα και αναδυόμενα ζητήματα και προκλήσεις με αποτελεσματικό, αποδοτικό, συνεκτικό και συντονισμένο τρόπο. Η ΕΕ θα αναπτύξει περαιτέρω και θα εφαρμόσει προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση των συνδυασμένων επιδράσεων των χημικών ουσιών και των ανησυχιών όσον αφορά την ασφάλεια που πηγάζουν από τους ενδοκρινικούς διαταράκτες και θα διαμορφώσει μια συνολική προσέγγιση για την ελαχιστοποίηση των δυσμενών επιδράσεων των επικίνδυνων ουσιών, συμπεριλαμβανομένων των χημικών ουσιών που περιέχονται σε προϊόντα, υποστηριζόμενη από εκτενή γνωσιακή βάση σχετικά με την έκθεση σε χημικές ουσίες και την τοξικότητά τους. Η ασφάλεια και η αειφόρος διαχείριση των νανοϋλικών θα εξασφαλιστούν στο πλαίσιο μιας συνολικής προσέγγισης που περιλαμβάνει εκτίμηση και διαχείριση κινδύνων, πληροφόρηση και παρακολούθηση. Ο συνδυασμός των εν λόγω προσεγγίσεων θα εμπλουτίσει τη γνωσιακή βάση σχετικά με τις χημικές ουσίες και θα παράσχει ένα προβλέψιμο πλαίσιο που θα κατευθύνει την ανάπτυξη πιο αειφόρων λύσεων.
49. Εν τω μεταξύ, η αναπτυσσόμενη αγορά προϊόντων, χημικών ουσιών και υλικών βιολογικής βάσης μπορεί να προσφέρει πλεονεκτήματα, όπως μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και νέες ευκαιρίες στην αγορά, αλλά χρειάζεται προσοχή

ώστε να εξασφαλιστεί ότι ο πλήρης κύκλος ζωής των προϊόντων αυτών είναι αειφόρος και δεν επιτείνει τον ανταγωνισμό για γη ούτε αυξάνει τα επίπεδα εκπομπών.

50. Η κλιματική αλλαγή θα επιδεινώσει περαιτέρω τα περιβαλλοντικά προβλήματα, προκαλώντας παρατεταμένες ξηρασίες και καύσωνες, πλημμύρες, καταιγίδες και δασικές πυρκαγιές, καθώς και νέες ή πιο λοιμογόνες μορφές των ασθενειών του ανθρώπου, των ζώων ή των φυτών. Θα πρέπει να ληφθούν ειδικά μέτρα που να εξασφαλίζουν ότι η ΕΕ είναι επαρκώς προετοιμασμένη για την αντιμετώπιση των πιέσεων και των αλλαγών οι οποίες οφείλονται στην κλιματική αλλαγή, ενισχύοντας την περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητά της. Δεδομένου ότι πολλοί τομείς υφίστανται ήδη και θα υφίστανται όλο και περισσότερο τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, οι παράμετροι της προσαρμογής και της διαχείρισης του κινδύνου φυσικών καταστροφών πρέπει να ενσωματωθούν περαιτέρω στις πολιτικές της ΕΕ.
51. Επιπλέον, τα μέτρα για την ενίσχυση της οικολογικής και κλιματικής ανθεκτικότητας, όπως η αποκατάσταση οικοσυστημάτων και η πράσινη υποδομή, μπορούν να αποφέρουν σημαντικά κοινωνικοοικονομικά οφέλη, μεταξύ άλλων και για τη δημόσια υγεία. Χρειάζεται επαρκής διαχείριση των συνεργιών και των δυνητικών συμβιβασμών μεταξύ των κλιματικών και άλλων περιβαλλοντικών στόχων, όπως η ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. Για παράδειγμα, η αλλαγή καυσίμου με κριτήρια που αφορούν το κλίμα ή την ασφάλεια του εφοδιασμού θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντικές αυξήσεις των αιωρούμενων σωματιδίων και των επικίνδυνων εκπομπών.
52. Για την προστασία των πολιτών της ΕΕ από περιβαλλοντικές πιέσεις και κινδύνους για την υγεία και την ευημερία, το πρόγραμμα εξασφαλίζει τα εξής, το αργότερο το 2020:
- α) Σημαντική βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα στην ΕΕ.
 - β) Σημαντική μείωση της ηχορύπανσης στην ΕΕ.
 - γ) Οι πολίτες ολόκληρης της ΕΕ επωφελούνται από αυστηρά πρότυπα για ασφαλές πόσιμο νερό και ασφαλή ύδατα κολύμβησης.
 - δ) Αποτελεσματική αντιμετώπιση των συνδυασμένων επιδράσεων των χημικών ουσιών και των ανησυχιών για την ασφάλεια που σχετίζονται με τους ενδοκρινικούς διαταράκτες και εκτίμηση και ελαχιστοποίηση των κινδύνων για το περιβάλλον και την υγεία που συνδέονται με τη χρήση επικίνδυνων ουσιών, συμπεριλαμβανομένων των χημικών ουσιών που περιέχονται σε προϊόντα.
 - ε) Αποτελεσματική αντιμετώπιση των ανησυχιών για την ασφάλεια που σχετίζονται με τα νανοϋλικά, στο πλαίσιο συνεκτικής προσέγγισης των διαφόρων νομοθετικών πράξεων.
 - στ) Καθοριστική πρόοδο όσον αφορά την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Προς τούτο απαιτούνται ιδίως τα εξής:

- α) Εφαρμογή της επικαιροποιημένης πολιτικής της ΕΕ για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες επιστημονικές γνώσεις, καθώς και μέτρων για την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην πηγή.
- β) Εφαρμογή της επικαιροποιημένης πολιτικής της ΕΕ για τον θόρυβο, με βάση τις πλέον πρόσφατες επιστημονικές γνώσεις, καθώς και μέτρων για τη μείωση του θορύβου στην πηγή.
- γ) Ώθηση στις προσπάθειες εφαρμογής της οδηγίας για το πόσιμο νερό, ιδίως για τους μικρούς προμηθευτές πόσιμου νερού, καθώς και της οδηγίας για τα ύδατα κολύμβησης.
- δ) Κατάσχεση ενωσιακής στρατηγικής για μη τοξικό περιβάλλον, η οποία υποστηρίζεται από εκτενή γνωσιακή βάση σχετικά με την έκθεση σε χημικές ουσίες και την τοξικότητά τους και ευνοεί την καινοτομία για αειφόρα υποκατάστατα.
- ε) Έγκριση και εφαρμογή ενωσιακής στρατηγικής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, η οποία περιλαμβάνει την ενσωμάτωση των παραμέτρων της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της διαχείρισης φυσικών καταστροφών στις βασικές πρωτοβουλίες και τομείς άσκησης πολιτικής της ΕΕ.

ΤΟ ΕΥΝΟΪΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

53. Για την επίτευξη αυτών των θεματικών στόχων προτεραιότητας θα απαιτηθεί ένα ευνοϊκό πλαίσιο υλοποίησης που να στηρίζει την αποτελεσματική δράση. Θα ληφθούν μέτρα για τη βελτίωση τεσσάρων βασικών πυλώνων του εν λόγω ευνοϊκού πλαισίου υλοποίησης: βελτίωση του τρόπου εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ σε όλους τους τομείς, ενίσχυση της βάσης επιστημονικών στοιχείων για την περιβαλλοντική πολιτική, διασφάλιση των επενδύσεων και παροχή των κατάλληλων κινήτρων για την προστασία του περιβάλλοντος και, τέλος, βελτίωση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης και της συνοχής των πολιτικών, τόσο στο εσωτερικό της περιβαλλοντικής πολιτικής, όσο και μεταξύ αυτής και άλλων πολιτικών. Αυτά τα οριζόντια μέτρα θα ωφεληθούν την περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ πέραν του πεδίου εφαρμογής και του χρονοδιαγράμματος του παρόντος προγράμματος.

Στόχος προτεραιότητας αριθ. 4: Μεγιστοποίηση των οφελών της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ

54. Τα οφέλη από τη διασφάλιση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ στην πράξη είναι τριπλά: διαμόρφωση όρων ισότιμου ανταγωνισμού για τους οικονομικούς παράγοντες που δραστηριοποιούνται στην ενιαία αγορά, ενθάρρυνση της καινοτομίας και προώθηση πλεονεκτημάτων του πρωτοπόρου (first mover) για τις ευρωπαϊκές εταιρείες σε πολλούς τομείς. Αντίθετα, το κόστος που συνεπάγεται η αδυναμία εφαρμογής της νομοθεσίας είναι υψηλό, υπολογιζόμενο χονδρικά σε περίπου 50 δις. ευρώ ετησίως, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που σχετίζονται

με υποθέσεις παράβασης⁶⁰. Μόνο το 2009 κινήθηκαν 451 διαδικασίες για παράβαση που αφορούσαν τη νομοθεσία της ΕΕ για το περιβάλλον. Η Επιτροπή δέχεται επίσης πλήθος καταγγελιών απευθείας από πολίτες της ΕΕ, για πολλές από τις οποίες το καταλληλότερο επίπεδο υποβολής θα ήταν το εθνικό ή το τοπικό.

55. Θα πρέπει επομένως να δοθεί ύψιστη προτεραιότητα κατά τα επόμενα έτη στη βελτίωση της εφαρμογής του ενωσιακού κεκτημένου στον τομέα του περιβάλλοντος σε επίπεδο κρατών μελών. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ και εντός των κρατών μελών ως προς την εφαρμογή. Είναι αναγκαίο να αποκτήσουν οι εμπλεκόμενοι στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο τις γνώσεις και την ικανότητα να βελτιώσουν την αποκόμιση των οφελών από τη συγκεκριμένη νομοθεσία.
56. Ο μεγάλος αριθμός παραβάσεων, καταγγελιών και αναφορών στον τομέα του περιβάλλοντος δείχνει την ανάγκη για ένα αποτελεσματικό και πρακτικά εφαρμόσιμο σύστημα ελέγχων και ισοζυγίων σε εθνικό επίπεδο που να διευκολύνει τον εντοπισμό και την επίλυση των προβλημάτων εφαρμογής, παράλληλα με μέτρα για την αποτροπή τους. Εν προκειμένω, οι προσπάθειες κατά την περίοδο έως το 2020 θα επικεντρωθούν στην επίτευξη βελτιώσεων σε τέσσερα βασικά πεδία.
57. Πρώτον, θα βελτιωθεί ο τρόπος συγκέντρωσης και διάδοσης των γνώσεων σχετικά με την εφαρμογή για να διευκολυνθεί η πλήρης κατανόηση, από το ευρύ κοινό και τους επαγγελματίες του τομέα του περιβάλλοντος, του τρόπου με τον οποίο οι εθνικές και οι τοπικές διοικήσεις εφαρμόζουν τις δεσμεύσεις της Ένωσης⁶¹. Για ειδικά προβλήματα εφαρμογής που αντιμετωπίζουν μεμονωμένα κράτη μέλη θα παρέχεται στοχευμένη βοήθεια, κατά τρόπο ανάλογο με την εξατομικευμένη προσέγγιση που ακολουθείται στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Για παράδειγμα, θα συνάπτονται συμφωνίες εταιρικής σχέσης για την εφαρμογή μεταξύ της Επιτροπής και μεμονωμένων κρατών μελών, οι οποίες θα καλύπτουν ζητήματα όπως η εξεύρεση πηγών χρηματοδοτικής στήριξης της εφαρμογής και τα βελτιωμένα πληροφορικά συστήματα για την παρακολούθηση της προόδου.
58. Δεύτερον, η ΕΕ θα επεκτείνει τις απαιτήσεις για ελέγχους και επιτήρηση στο ευρύτερο περιβαλλοντικό δίκαιο της ΕΕ και θα τις συμπληρώσει με δυναμικότητα ενωσιακής κλίμακας για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων στις οποίες συντρέχουν βάσιμοι λόγοι ανησυχίας.
59. Τρίτον, θα βελτιωθεί ο τρόπος χειρισμού και διεκπεραίωσης, σε εθνικό επίπεδο, των καταγγελιών που αφορούν την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ.
60. Τέταρτον, οι πολίτες της ΕΕ θα αποκτήσουν καλύτερη πρόσβαση στη Δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα και θα απολαύουν αποτελεσματικής νομικής προστασίας, σύμφωνα με τις διεθνείς συνθήκες και τις εξελίξεις που δρομολόγησε η έναρξη ισχύος της συνθήκης της Λισαβόνας και με την πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ. Θα προωθηθεί επίσης η εξώδικη επίλυση διαφορών αντί της προσφυγής στα δικαστήρια.

⁶⁰ The costs of not implementing the environmental acquis (Το κόστος της μη εφαρμογής του περιβαλλοντικού κεκτημένου) (COWI, 2011)

⁶¹ COM(2012) 95, EE C 171 της 16.6.2012.

61. Το γενικό πρότυπο περιβαλλοντικής διακυβέρνησης ανά την ΕΕ θα βελτιωθεί περαιτέρω με την ενίσχυση της συνεργασίας σε ενωσιακό επίπεδο μεταξύ των επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στην προστασία του περιβάλλοντος (όπως οι κυβερνητικοί δικηγόροι, οι επιθεωρητές, οι δικαστικοί και οι διαμεσολαβητές) και την ενθάρρυνσή της ανταλλαγής ορθών πρακτικών μεταξύ τους.
62. Επιπλέον της παροχής βοήθειας στα κράτη μέλη για να βελτιώσουν τη συμμόρφωση⁶², η Επιτροπή θα συνεχίσει να καταβάλλει τις προσπάθειες που της αναλογούν για να εξασφαλίσει ότι η νομοθεσία είναι κατάλληλη για τον σκοπό για τον οποίο προορίζεται και ότι απηχεί τις πλέον πρόσφατες επιστημονικές εξελίξεις. Κατά κανόνα, οι νομικές υποχρεώσεις που είναι επαρκώς σαφείς και ακριβείς θα κατοχυρώνονται σε κανονισμούς, οι οποίοι παράγουν άμεσα και μετρήσιμα αποτελέσματα και περιορίζουν τις διαφορές στην εφαρμογή. Η Επιτροπή θα αυξήσει τη χρήση πινάκων αποτελεσμάτων και άλλων μέσων δημοσιοποιούμενης παρακολούθησης της προόδου των κρατών μελών όσον αφορά την εφαρμογή συγκεκριμένων νομοθετικών πράξεων.
63. Προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ, το πρόγραμμα εξασφαλίζει τα εξής, το αργότερο το 2020:
- α) Πρόσβαση των πολιτών της ΕΕ σε σαφείς πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ.
 - β) Βελτίωση της εφαρμογής συγκεκριμένων νομοθετικών πράξεων για το περιβάλλον.
 - γ) Ενίσχυση της τήρησης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ σε όλα τα επίπεδα διοίκησης και διασφάλιση όρων ισότιμου ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά.
 - δ) Ενίσχυση της πίστης και της εμπιστοσύνης των πολιτών στο περιβαλλοντικό δίκαιο της ΕΕ.
 - ε) Διευκόλυνση της τήρησης της αρχής της αποτελεσματικής νομικής προστασίας των πολιτών και των οργάνωσέων τους.

Προς τούτο απαιτούνται ιδίως τα εξής:

- α) Καθιέρωση, σε εθνικό επίπεδο, συστημάτων ενεργού διάδοσης πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ, σε συνδυασμό με επισκόπηση, σε ενωσιακό επίπεδο, των επιδόσεων των επιμέρους κρατών μελών.
- β) Σύναψη συμφωνιών εταιρικής σχέσης για την εφαρμογή μεταξύ κρατών μελών και της Επιτροπής.
- γ) Επέκταση των δεσμευτικών κριτηρίων για αποτελεσματικές επιθεωρήσεις και επιτήρηση από μέρους των κρατών μελών στο ευρύτερο περιβαλλοντικό

⁶² COM(2008) 773, ΕΕ C 76 της 25.3.2010.

δίκαιο της ΕΕ και ανάπτυξη συμπληρωματικής δυναμικότητας ενωσιακής κλίμακας για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων στις οποίες συντρέχουν βάσιμοι λόγοι ανησυχίας, συνοδευόμενη από την υποστήριξη δικτύων επαγγελματιών.

- δ) Σύσταση συνεπών και αποτελεσματικών μηχανισμών σε εθνικό επίπεδο για τον χειρισμό των καταγγελιών που αφορούν την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ.
- ε) Εξασφάλιση της αντιστοιχίας των εθνικών διατάξεων περί πρόσβασης στη Δικαιοσύνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προώθηση της εξώδικης επίλυσης διαφορών ως μέσου εξεύρεσης συμβιβαστικών λύσεων για τις διαφορές στον τομέα του περιβάλλοντος.

Στόχος προτεραιότητας αριθ. 5: Βελτίωση της βάσης αποδεικτικών στοιχείων για την περιβαλλοντική πολιτική

- 64. Τα αποδεικτικά στοιχεία για την περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ βασίζονται στην παρακολούθηση του περιβάλλοντος και σε δεδομένα, δείκτες και εκτιμήσεις που συνδέονται με την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ, καθώς και σε επίσημη επιστημονική έρευνα και πρωτοβουλίες συμμετοχής των πολιτών στο επιστημονικό έργο. Έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την ενίσχυση αυτής της βάσης στοιχείων, την ευαισθητοποίηση και την αύξηση της εμπιστοσύνης των πολιτικών ιθυνόντων και του κοινού στη βάσει στοιχείων προσέγγιση της άσκησης πολιτικής, με αποτέλεσμα να διευκολύνεται η κατανόηση των περίπλοκων περιβαλλοντικών και κοινωνικών προκλήσεων από μέρους τους.
- 65. Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα σε ενωσιακό και διεθνές επίπεδο για την περαιτέρω ενίσχυση και βελτίωση της διεπαφής επιστήμης-πολιτικής για το περιβάλλον, π.χ. μέσω του διορισμού επιστημονικών αρχισυμβούλων, όπως έχουν ήδη πράξει η Επιτροπή και ορισμένα κράτη μέλη.
- 66. Ωστόσο, ο ρυθμός των σύγχρονων εξελίξεων και οι αβεβαιότητες που περιβάλλουν τις πιθανές μελλοντικές τάσεις απαιτούν περαιτέρω μέτρα για τη διατήρηση και την ενίσχυση της εν λόγω βάσης αποδεικτικών στοιχείων, ώστε να εξασφαλιστεί ότι η πολιτική στην ΕΕ εξακολουθεί να στηρίζεται στην καλή κατανόηση της κατάστασης του περιβάλλοντος, των πιθανών επιλογών απόκρισης και των συνεπειών τους.
- 67. Τις τελευταίες δεκαετίες σημειώθηκαν βελτιώσεις στον τρόπο συλλογής και χρησιμοποίησης των περιβαλλοντικών πληροφοριών και στατιστικών στοιχείων, σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, καθώς και παγκοσμίως. Ωστόσο, η συλλογή και η ποιότητα δεδομένων εξακολουθούν να παρουσιάζουν διακυμάνσεις, ενώ η πληθώρα πηγών μπορεί να δυσχεράνει την πρόσβαση. Χρειάζονται επομένως συνεχείς επενδύσεις για να εξασφαλιστεί η διάθεση αξιόπιστων και συγκρίσιμων δεδομένων και δεικτών διασφαλισμένης ποιότητας, στα οποία να έχουν πρόσβαση όσοι μετέχουν στη χάραξη και την εφαρμογή πολιτικής. Είναι αναγκαίο να σχεδιαστούν συστήματα περιβαλλοντικών πληροφοριών που να καθιστούν δυνατή την εύκολη ενσωμάτωση των νέων πληροφοριών για αναδυόμενα θέματα.

68. Η περαιτέρω εφαρμογή της αρχής «εφάπαξ παραγωγή, συχνή χρησιμοποίηση» του ενιαίου συστήματος πληροφοριών για το περιβάλλον⁶³, καθώς και των κοινών προσεγγίσεων και προτύπων για την απόκτηση και την αντιπαραβολή χωρικών πληροφοριών στο πλαίσιο των συστημάτων INSPIRE⁶⁴ και GMES⁶⁵, όπως επίσης οι προσπάθειες για τον εξορθολογισμό των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων βάσει διαφορετικών νομοθετικών πράξεων, θα συμβάλουν στην αποφυγή της επανάληψης προσπαθειών και στην εξάλειψη του περιττού διοικητικού φόρτου για τις δημόσιες αρχές. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν στο κοινό καλύτερη πρόσβαση στις πληροφορίες που συγκεντρώνονται για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των σχεδίων, προγραμμάτων και έργων (π.χ. μέσω εκτιμήσεων των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ή στρατηγικών περιβαλλοντικών εκτιμήσεων).
69. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά κενά στις γνώσεις, ορισμένα από τα οποία είναι συναφή με τους στόχους προτεραιότητας του παρόντος προγράμματος. Συνεπώς, η επένδυση σε περαιτέρω έρευνα για τη συμπλήρωση των κενών αυτών έχει ουσιαστική σημασία προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι δημόσιες αρχές και οι επιχειρήσεις διαθέτουν στερεή βάση για τη λήψη αποφάσεων που θα αντικατοπτρίζουν πλήρως τα πραγματικά κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη και κόστος. Διακρίνονται τέσσερα κενά:
- Χρειάζονται, αφενός προηγμένη έρευνα με σκοπό τη συμπλήρωση κενών των δεδομένων και των γνώσεων και, αφετέρου, κατάλληλα εργαλεία μοντελοποίησης, για την πληρέστερη κατανόηση περίπλοκων ζητημάτων που αφορούν περιβαλλοντικές αλλαγές, όπως η κλιματική αλλαγή και οι επιπτώσεις των καταστροφών, οι συνέπειες της απώλειας ειδών για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες, οι περιβαλλοντικές τιμές κατωφλίου και τα σημεία ανατροπής της οικολογικής ισορροπίας. Μολονότι τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία δικαιολογούν απόλυτα την προφυλακτική δράση στα συγκεκριμένα πεδία, η περαιτέρω έρευνα με αντικείμενο τα πλανητικά όρια, τους συστημικούς κινδύνους και την ικανότητα της κοινωνίας μας να τους αντιμετωπίζει, θα υποστηρίξει τη διαμόρφωση των πιο ενδεδειγμένων αποκρίσεων. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει επενδύσεις στη συμπλήρωση κενών των δεδομένων και των γνώσεων, στη χαρτογράφηση και την αξιολόγηση των οικοσυστημικών υπηρεσιών, στην κατανόηση του ρόλου της βιοποικιλότητας στην υποστήριξη των υπηρεσιών αυτών και του τρόπου προσαρμογής τους στην κλιματική αλλαγή.
 - Η μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία χωρίς αποκλεισμούς απαιτεί τη δέουσα συνεκτίμηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των κοινωνικοοικονομικών και των περιβαλλοντικών παραγόντων. Η καλύτερη κατανόηση των προτύπων αειφόρου κατανάλωσης και παραγωγής, του τρόπου με τον οποίο μπορεί να συνεκτιμάται ακριβέστερα το κόστος της δράσης ή της αδράνειας, του τρόπου με τον οποίο οι αλλαγές στην ατομική και κοινωνική συμπεριφορά συμβάλλουν στην επίτευξη περιβαλλοντικών αποτελεσμάτων και του τρόπου

⁶³ COM(2008) 46, EE C 118 της 15.5.2008.

⁶⁴ Οδηγία 2007/2/EK περί υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρώπη (Inspire), EE L 108 της 25.4.2007.

⁶⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 911/2010 σχετικά με την παγκόσμια παρακολούθηση του περιβάλλοντος και της ασφάλειας (GMES), EE L 276 της 20.10.2010.

με τον οποίο το ευρωπαϊκό περιβάλλον επηρεάζεται από τις παγκόσμιες μεγατάσεις μπορεί να διευκολύνει την καλύτερη στόχευση των πολιτικών πρωτοβουλιών προς τη βελτίωση της αποδοτικότητας κατά τη χρήση των πόρων και την άμβλυνση των πιέσεων που ασκούνται στο περιβάλλον.

- Υπάρχουν ακόμη αβεβαιότητες σχετικά με τις επιπτώσεις, στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον, των ενδοκρινικών διαταρακτών, των μειγμάτων, των χημικών ουσιών που περιέχονται σε προϊόντα και των ναουλικών. Η συμπλήρωση των κενών αυτών μπορεί να επιταχύνει τη λήψη αποφάσεων και να καταστήσει δυνατή την περαιτέρω εξέλιξη του κεκτημένου περί των χημικών προϊόντων για την καλύτερη στόχευση των πεδίων που προκαλούν ανησυχία, με παράλληλη ενθάρρυνση μιας πιο αειφόρου χρήσης των χημικών ουσιών. Η καλύτερη κατανόηση των περιβαλλοντικών παραγόντων που επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία θα καθιστούσε δυνατή τη λήψη μέτρων προληπτικής πολιτικής.
- Για να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι τομείς συμμετέχουν στις προσπάθειες για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής απαιτείται σαφής επισκόπηση της μέτρησης των αερίων του θερμοκηπίου, της παρακολούθησής τους και της συλλογής των σχετικών δεδομένων, που είναι επί του παρόντος ελλιπής σε βασικούς τομείς, όπως η γεωργία.

Το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» θα δώσει την ευκαιρία να επικεντρωθούν οι ερευνητικές προσπάθειες και να αναπτυχθεί το δυναμικό καινοτομίας της Ευρώπης, καθώς συνενώνει πόρους και γνώσεις από διάφορους τομείς και επιστημονικούς κλάδους, εντός της ΕΕ και διεθνώς.

70. Νέα και αναδυόμενα ζητήματα που προκύπτουν από τεχνολογικές εξελίξεις ταχύτερες από την πολιτική, όπως τα ναουικά, οι μη συμβατικές πηγές ενέργειας, η δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα και τα ηλεκτρομαγνητικά κύματα, αποτελούν προκλήσεις από πλευράς διαχείρισης κινδύνων και μπορούν να προκαλέσουν συγκρούσεις συμφερόντων, αναγκών και προσδοκιών. Αυτό, με τη σειρά του, μπορεί να οδηγήσει σε αυξανόμενη ανησυχία του κοινού και δυνητική εχθρότητα απέναντι στις νέες τεχνολογίες. Είναι επομένως αναγκαίο να διεξαχθεί ευρύτερος λεπτομερής κοινωνικός διάλογος σχετικά με τους περιβαλλοντικούς κινδύνους και τους πιθανούς συμβιβασμούς που είμαστε διατεθειμένοι να δεχτούμε, λαμβανομένων υπόψη των ελλείπων ή αβέβαιων κάποιες φορές πληροφοριών για τους αναδυόμενους κινδύνους και τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αντιμετωπίζονται. Με τη συστηματική προσέγγιση της διαχείρισης των περιβαλλοντικών κινδύνων θα βελτιωθεί η ικανότητα της ΕΕ να εντοπίζει τις τεχνολογικές εξελίξεις και να ενεργεί σχετικά με έγκαιρο τρόπο, καθησυχάζοντας ταυτόχρονα το κοινό.
71. Προκειμένου να βελτιωθεί η βάση αποδεικτικών στοιχείων για την περιβαλλοντική πολιτική, το πρόγραμμα εξασφαλίζει τα εξής, το αργότερο το 2020:
- α) Οι πολιτικοί ιθύνοντες και οι επιχειρήσεις διαθέτουν καλύτερη βάση για τη χάραξη και την εφαρμογή πολιτικών για το περιβάλλον και το κλίμα, συμπεριλαμβανομένης της μέτρησης του κόστους και των οφελών.

- β) Μεγάλη βελτίωση της εκ μέρους μας κατανόησης των αναδυόμενων περιβαλλοντικών και κλιματικών κινδύνων και της ικανότητάς μας να τους εκτιμούμε και να τους διαχειριζόμαστε.
- γ) Ενίσχυση της διεπαφής πολιτικής-επιστήμης στον τομέα του περιβάλλοντος.

Προς τούτο απαιτούνται ιδίως τα εξής:

- α) Συντονισμός και επικέντρωση των ερευνητικών προσπαθειών της ΕΕ και των κρατών μελών στην αντιμετώπιση βασικών κενών των γνώσεων σχετικά με το περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων από τα σημεία ανατροπής της περιβαλλοντικής ισορροπίας.
- β) Υιοθέτηση συστηματικής προσέγγισης της διαχείρισης κινδύνων.
- γ) Απλούστευση, εξορθολογισμός και εκσυγχρονισμός της συλλογής, διαχείρισης και ανταλλαγής δεδομένων και πληροφοριών σχετικά με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή.

Στόχος προτεραιότητας αριθ. 6: Διασφάλιση των επενδύσεων στην περιβαλλοντική και την κλιματική πολιτική και διαμόρφωση σωστών τιμών

- 72. Οι προσπάθειες που απαιτούνται για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων πρέπει να συνοδεύονται από επαρκείς επενδύσεις από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές. Ταυτόχρονα, ενώ πολλές χώρες προσπαθούν να αντεπεξέλθουν στην οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, η ανάγκη για οικονομικές μεταρρυθμίσεις και η μείωση του δημοσίου χρέους προσφέρουν νέες ευκαιρίες για την ταχεία μετάβαση σε μια οικονομία με αποδοτικότερη χρήση των πόρων και χαμηλά επίπεδα ανθρακούχων εκπομπών.
- 73. Η προσέλκυση επενδύσεων σε ορισμένους τομείς είναι σήμερα δύσκολη, λόγω της απουσίας μηνυμάτων για τις τιμές από την αγορά ή της στρέβλωσης των μηνυμάτων για τις τιμές, η οποία οφείλεται στην αδυναμία ορθής εκτίμησης του περιβαλλοντικού κόστους ή στις δημόσιες επιδοτήσεις επιβλαβών για το περιβάλλον δραστηριοτήτων.
- 74. Η Ένωση και τα κράτη μέλη θα πρέπει να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες που θα εξασφαλίσουν την επαρκή αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού εξωτερικού κόστους και τη διαβίβαση των κατάλληλων σημάτων αγοράς στον ιδιωτικό τομέα, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τυχόν δυσμενείς κοινωνικές επιπτώσεις. Αυτό συνεπάγεται τη συστηματικότερη εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», μέσω της σταδιακής κατάργησης των επιδοτήσεων που βλάπτουν το περιβάλλον και της μετατόπισης της φορολογίας από την εργασία στη ρύπανση. Δεδομένου ότι οι φυσικοί πόροι σπανίζουν ολοένα και περισσότερο, ενδέχεται να αυξηθούν το μίσθωμα και τα κέρδη που συνδέονται με την κυριότητα ή την αποκλειστική χρήση τους. Η δημόσια παρέμβαση, ώστε να εξασφαλίζεται ότι αυτά τα μισθώματα δεν είναι υπερβολικά και ότι λαμβάνεται υπόψη το εξωτερικό κόστος, θα οδηγήσει σε αποδοτικότερη χρήση των πόρων αυτών και θα συμβάλει στην αποφυγή στρεβλώσεων της αγοράς και στη δημιουργία δημοσίων εσόδων. Οι περιβαλλοντικές και κλιματικές προτεραιότητες θα ενταχθούν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού

Εξαμήνου, εφόσον είναι συναφείς με τις προοπτικές αιεφόρου οικονομικής μεγέθυνσης των επιμέρους κρατών μελών στα οποία απευθύνονται ειδικές κατά χώρα συστάσεις. Άλλα αγορακεντρικά μέσα, όπως οι ενισχύσεις για οικοσυστημικές υπηρεσίες, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ευρύτερα σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, προκειμένου να παρέχουν κίνητρα για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και την αιεφόρο διαχείριση του φυσικού κεφαλαίου.

75. Θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθεί ο ιδιωτικός τομέας να εκμεταλλευθεί τις ευκαιρίες που προσφέρει το νέο δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ για αύξηση της συμμετοχής του στις προσπάθειες επίτευξης περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων, ιδίως σε σχέση με δραστηριότητες οικοκαινοτομίας και με την αφομοίωση νέων τεχνολογιών, με ιδιαίτερη έμφαση στις ΜΜΕ. Θα πρέπει να προωθηθούν οι κοινές πρωτοβουλίες δημόσιου-ιδιωτικού τομέα για την οικοκαινοτομία, στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Συμπράξεων Καινοτομίας, όπως η Σύμπραξη Καινοτομίας για το νερό⁶⁶. Με το νέο πλαίσιο καινοτόμων χρηματοδοτικών μέσων, προβλέπεται να διευκολυνθεί η πρόσβαση του ιδιωτικού τομέα σε χρηματοδότηση για επενδύσεις στον τομέα του περιβάλλοντος, κυρίως για τη βιοποικιλότητα και την κλιματική αλλαγή. Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν περισσότερο οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να κοινοποιούν περιβαλλοντικές πληροφορίες στο πλαίσιο της οικείας χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, πέραν του βαθμού που επιβάλλει η υφιστάμενη νομοθεσία της ΕΕ⁶⁷.
76. Στις προτάσεις που υπέβαλε σχετικά με το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020, η Επιτροπή έχει βελτιώσει την ένταξη περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων σε όλα τα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ ώστε να παρέχουν δυνατότητες για την επίτευξη των σχετικών στόχων από τα κράτη μέλη. Έχει επίσης προτείνει την αύξηση των δαπανών που σχετίζονται με το κλίμα, τουλάχιστον στο 20% του συνολικού προϋπολογισμού. Σε καίριους τομείς πολιτικής, όπως η γεωργία, η Επιτροπή έχει προτείνει να ενισχυθούν τα κίνητρα για την παροχή επωφελών για το περιβάλλον δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών από τους γεωργούς, συναρτώμενα με όρους που έχουν σχέση με το περιβάλλον. Εάν εγκριθούν οι προτάσεις αυτές, οι πολιτικές της ΕΕ θα συνδυάζονται με συνεκτικούς χρηματοδοτικούς πόρους για την εφαρμογή και θα διατίθενται πρόσθετα κονδύλια για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, που θα αποφέρουν στην πράξη συγκεκριμένα και συνεκτικά οφέλη σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.
77. Πέραν αυτού του εξορθολογισμού, η ένταξη «ολοκληρωμένων έργων» στο πρόγραμμα LIFE θα επιτρέψει τον συνδυασμό των κονδυλίων και την πληρέστερη εναρμόνισή τους με τις προτεραιότητες της πολιτικής, με πιο στρατηγικό και οικονομικά αποδοτικότερο τρόπο, για τη στήριξη περιβαλλοντικών και κλιματικών μέτρων.
78. Η αυξημένη εισφορά κεφαλαίου στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) στο πλαίσιο του Συμφώνου Ανάπτυξης και Απασχόλησης του 2012 αποτελεί μια επιπλέον πηγή επενδύσεων⁶⁸.

⁶⁶ COM (2012) 216.

⁶⁷ COM(2011) 681, ΕΕ C 37 της 10.2.2012.

⁶⁸ EUCO 76/12.

79. Η πείρα που αποκτήθηκε κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 δείχνει ότι, αν και διατίθενται σημαντικά κονδύλια για το περιβάλλον, η απορρόφησή τους σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο κατά τα πρώτα έτη υπήρξε πολύ άνιση, γεγονός που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων και σκοπών. Προκειμένου να μην επαναληφθεί αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει να εντάξουν περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους στις στρατηγικές και στα προγράμματά τους για τη χρηματοδότηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, της αγροτικής ανάπτυξης και της θαλάσσιας πολιτικής, να δώσουν προτεραιότητα στην έγκαιρη απορρόφηση της χρηματοδότησης που διατίθεται για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή και να ενισχύσουν την ικανότητα των εκτελεστικών φορέων να επιτυγχάνουν αποτελεσματικές έναντι του κόστους και αειφόρες επενδύσεις, ώστε να διασφαλιστεί η κατάλληλη και αναγκαία χρηματοδοτική στήριξη για επενδύσεις σε αυτούς τους τομείς.
80. Επιπλέον, ο εντοπισμός των δαπανών που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα και το κλίμα αποδείχθηκε δυσχερές. Για την αξιολόγηση της προόδου προς την επίτευξη των εν λόγω στόχων, θα πρέπει να καθιερωθεί σύστημα εντοπισμού και αναφοράς με βάση τη μεθοδολογία του ΟΟΣΑ («δείκτες του Ρίο»). Αυτό είναι σημαντικό για τη συνολική προσπάθεια της ΕΕ που αποσκοπεί σε πολυμερείς συμφωνίες για την κλιματική αλλαγή και τη βιοποικιλότητα. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ θα συμβάλει στη διακυβερνητική διαδικασία που άρχισε στη σύνοδο κορυφής Ρίο+20 για την εκτίμηση των χρηματοδοτικών αναγκών και τη διατύπωση προτάσεων σχετικά με επιλογές για μια αποτελεσματική στρατηγική χρηματοδότησης της αειφόρου ανάπτυξης.
81. Θα πρέπει να συνεχιστούν οι εργασίες για την εκπόνηση δεικτών παρακολούθησης της οικονομικής προόδου επιπλέον του ΑΕΠ και συμπληρωματικών προς αυτό. Η διασφάλιση διαφανών και αειφόρων επενδύσεων εξαρτάται από την ορθή αποτίμηση των περιβαλλοντικών αγαθών. Θα χρειαστούν περαιτέρω προσπάθειες για τη μέτρηση της αξίας των οικοσυστημάτων μας και του κόστους της καταστροφής τους, σε συνδυασμό με αντίστοιχα κίνητρα, προκειμένου να τροφοδοτούνται με στοιχεία οι πολιτικές και οι επενδυτικές αποφάσεις. Θα πρέπει να ενταθούν οι εργασίες για την ανάπτυξη συστήματος περιβαλλοντικών λογαριασμών, συμπεριλαμβανομένων των υλικών και χρηματικών λογαριασμών φυσικού κεφαλαίου και οικοσυστημικών υπηρεσιών. Αυτό συντάσσεται με το αποτέλεσμα της συνόδου κορυφής Ρίο+20, στο οποίο αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα ευρύτερων μέτρων προόδου, που να συμπληρώνουν το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, για τη μέτρηση της ευημερίας και της αειφορίας.
82. Για τη διασφάλιση των επενδύσεων στην περιβαλλοντική και την κλιματική πολιτική και τη διαμόρφωση σωστών τιμών, το πρόγραμμα εξασφαλίζει τα εξής, το αργότερο το 2020:
- α) Επίτευξη των στόχων της πολιτικής για το περιβάλλον και το κλίμα με οικονομικά αποδοτικό τρόπο και υποστήριξη των στόχων αυτών με επαρκή χρηματοδότηση.
 - β) Αύξηση της ιδιωτικής χρηματοδότησης των δαπανών για το περιβάλλον και το κλίμα.

Προς τούτο απαιτούνται ιδίως τα εξής:

- α) Σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων που βλάπτουν το περιβάλλον, αύξηση της χρήσης αγορακεντρικών μέσων, στα οποία συγκαταλέγονται η φορολογία, η τιμολόγηση και η επιβολή τελών, και επέκταση των αγορών για περιβαλλοντικά αγαθά και υπηρεσίες, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των ενδεχόμενων δυσμενών κοινωνικών επιπτώσεων.
- β) Διευκόλυνση της πρόσβασης σε καινοτόμα χρηματοδοτικά μέσα και χρηματοδότηση για την οικοκαινοτομία.
- γ) Επαρκής έκφραση περιβαλλοντικών και κλιματικών προτεραιοτήτων στις πολιτικές για τη στήριξη της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.
- δ) Ειδικές προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η πλήρης και αποδοτική χρησιμοποίηση της διαθέσιμης ενωσιακής χρηματοδότησης για περιβαλλοντική δράση, μεταξύ άλλων με την ουσιαστική βελτίωση της έγκαιρης απορρόφησής της βάσει του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της Ένωσης για την περίοδο 2014-2020 και τη διασφάλιση της διάθεσης του 20% του προϋπολογισμού για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή στις επιπτώσεις της, μέσω της ενσωμάτωσης της δράσης για το κλίμα. Η διάθεση του ποσοστού αυτού πρέπει να συνδέεται με σαφή μέτρα σύγκρισης, με τον καθορισμό στόχων και με την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων.
- ε) Ανάπτυξη και εφαρμογή συστήματος αναφοράς και εντοπισμού των περιβαλλοντικών δαπανών που προβλέπονται στον προϋπολογισμό της ΕΕ, κυρίως όσων σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και τη βιοποικιλότητα, το αργότερο το 2014.
- στ) Ένταξη περιβαλλοντικών και κλιματικών παραμέτρων στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, εφόσον αυτό έχει σημασία για τις προοπτικές αειφόρου οικονομικής μεγέθυνσης μεμονωμένων κρατών μελών και ενδείκνυται για τη διατύπωση ειδικών κατά χώρα συστάσεων.
- ζ) Εκπόνηση και εφαρμογή εναλλακτικών δεικτών πέραν του ΑΕΠ και συμπληρωματικών προς αυτό, για την παρακολούθηση του βαθμού αειφορίας της προόδου μας, και συνέχιση των εργασιών που έχουν ως αντικείμενο την ενοποίηση των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών δεικτών, συμπεριλαμβανομένης της λογιστικής απεικόνισης του φυσικού κεφαλαίου.

Στόχος προτεραιότητας αριθ. 7: Βελτίωση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης και της συνοχής των πολιτικών

83. Μολονότι η ενσωμάτωση των προβληματισμών που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος στις άλλες πολιτικές και δραστηριότητες της ΕΕ αποτελεί απαίτηση της Συνθήκης από το 1997, η γενική κατάσταση του περιβάλλοντος στην Ευρώπη δείχνει ότι η πρόοδος που έχει σημειωθεί μέχρι σήμερα, αν και αξιέπαινη σε ορισμένα πεδία, δεν ήταν επαρκής για την αντιστροφή όλων των αρνητικών τάσεων. Η επίτευξη πολλών από τους στόχους προτεραιότητας του παρόντος προγράμματος θα απαιτήσει αποτελεσματικότερη ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών και κλιματικών παραμέτρων σε άλλες πολιτικές, καθώς και συνεκτικότερες,

συστρατευμένες προσεγγίσεις πολιτικής που θα αποφέρουν πολλαπλά οφέλη. Αυτό προβλέπεται να συμβάλει στην εξασφάλιση της διαχείρισης των δύσκολων συμβιβασμών σε πρώιμο στάδιο, και όχι στο στάδιο της εφαρμογής, και δυνατοτήτων αποτελεσματικότερου μετριασμού των αναπόφευκτων επιπτώσεων. Η οδηγία για τη στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση⁶⁹ και η οδηγία για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων⁷⁰, εφόσον εφαρμόζονται σωστά, αποτελούν αποτελεσματικά εργαλεία για την εξασφάλιση της ένταξης απαιτήσεων προστασίας του περιβάλλοντος στα σχέδια και προγράμματα, καθώς και στα έργα. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, που είναι γενικά αρμόδιες για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις χρήσεις χερσαίων και θαλάσσιων εκτάσεων, μπορούν να διαδραματίσουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και στην προστασία, τη διατήρηση και την ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου, μεταξύ άλλων και προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη ανθεκτικότητα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και στις φυσικές καταστροφές.

84. Η προβλεπόμενη επέκταση των δικτύων ενέργειας και μεταφορών, συμπεριλαμβανομένων των υπεράκτιων υποδομών, θα πρέπει να συμβιβάζεται με την προστασία της φύσης και με τις ανάγκες και υποχρεώσεις όσον αφορά την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η ένταξη πράσινων υποδομών στα σχετικά σχέδια και προγράμματα μπορεί να συμβάλει στην υπερνίκηση του κατακερματισμού των ενδιατημάτων και στη διατήρηση ή την αποκατάσταση της οικολογικής συνδετικότητας, στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των οικοσυστημάτων και, κατ' επέκταση, στην εξασφάλιση της αδιάλειπτης παροχής οικοσυστημικών υπηρεσιών, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται η δέσμευση διοξειδίου του άνθρακα και η προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, παρέχοντας παράλληλα υγιεινότερο περιβάλλον και χώρους αναψυχής για τους πολίτες.
85. Το παρόν πρόγραμμα περιλαμβάνει ορισμένους στόχους προτεραιότητας για την ενίσχυση της ενσωμάτωσης. Στις προτάσεις της για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), των διευρωπαϊκών δικτύων (ΔΕΔ) και της πολιτικής για τη συνοχή, η Επιτροπή συμπεριέλαβε μέτρα για την περαιτέρω στήριξη της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης και της αειφορίας. Για να επιτύχει το παρόν πρόγραμμα, οι πολιτικές αυτές θα πρέπει να συμβάλουν περισσότερο στην επίτευξη περιβαλλοντικών σκοπών και στόχων. Ομοίως, οι προσπάθειες που αποσκοπούν πρωτίστως στην επίτευξη περιβαλλοντικών βελτιώσεων θα πρέπει να σχεδιάζονται, στο μέτρο του δυνατού, κατά τρόπο ώστε να αποφέρουν παράλληλα οφέλη για άλλες πολιτικές. Για παράδειγμα, οι προσπάθειες για την αποκατάσταση οικοσυστημάτων είναι δυνατόν να στοχεύουν σε οφέλη για τα ενδιαφέροντα και τα είδη και στη δέσμευση διοξειδίου του άνθρακα, βελτιώνοντας παράλληλα την παροχή οικοσυστημικών υπηρεσιών ζωτικής σημασίας για πολλούς τομείς της οικονομίας, όπως η επικονίαση ή ο καθαρισμός του νερού για τη γεωργία, και δημιουργώντας «πράσινες» θέσεις εργασίας.
86. Για τη βελτίωση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης και της συνοχής των πολιτικών, το πρόγραμμα εξασφαλίζει τα εξής, το αργότερο το 2020:

⁶⁹ Οδηγία 2001/42/ΕΚ, ΕΕ L 197 της 21.7.2001.

⁷⁰ Οδηγία 85/337/ΕΟΚ, ΕΕ L 175 της 5.7.1985.

- α) Χάραξη και εφαρμογή των τομεακών πολιτικών σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών κατά τρόπο που να εξυπηρετεί τους σχετικούς με αυτές περιβαλλοντικούς και κλιματικούς σκοπούς και στόχους.

Προς τούτο απαιτούνται ιδίως τα εξής:

- α) Ενσωμάτωση όρων και κινήτρων που σχετίζονται με το περιβάλλον και το κλίμα στις πρωτοβουλίες άσκησης πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της επανεξέτασης και μεταρρύθμισης υφιστάμενων πολιτικών, καθώς και στις νέες πρωτοβουλίες, σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών.
- β) Διενέργεια συστηματικών εκ των προτέρων εκτιμήσεων των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων των πρωτοβουλιών άσκησης πολιτικής, σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών, για τη διασφάλιση της συνοχής και της αποτελεσματικότητάς τους.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΠΙΚΩΝ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ

Στόχος προτεραιότητας αριθ. 8: Ενίσχυση της αειφορίας των πόλεων της ΕΕ

87. Η ΕΕ είναι πυκνοκατοικημένη και, έως το 2020, το 80% του πληθυσμού της είναι πιθανόν να ζει σε αστικές και περιαστικές περιοχές. Η ποιότητα ζωής θα επηρεάζεται άμεσα από την κατάσταση του αστικού περιβάλλοντος. Εξάλλου, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των πόλεων εξαπλώνονται πολύ πέραν των φυσικών τους ορίων, δεδομένου ότι οι πόλεις εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις περιαστικές και αγροτικές περιοχές για την κάλυψη των αναγκών τους σε τρόφιμα, ενέργεια, χώρο και πόρους και για την υποδοχή των αποβλήτων.
88. Οι περισσότερες πόλεις αντιμετωπίζουν ένα κοινό βασικό σύνολο περιβαλλοντικών προβλημάτων, μεταξύ των οποίων κακή ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, υψηλή στάθμη θορύβου, εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, λειψυδρία, πλημμύρες και καταγίδες, μολυσμένες τοποθεσίες, εγκαταλελειμμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις και απόβλητα. Ταυτόχρονα, οι πόλεις της ΕΕ καθορίζουν πρότυπα αστικής αειφορίας και συχνά πρωτοστατούν σε καινοτόμες λύσεις για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων⁷¹. Ένας διαρκώς αυξανόμενος αριθμός ευρωπαϊκών πόλεων θέτουν την περιβαλλοντική αειφορία στο επίκεντρο των στρατηγικών τους για την αστική ανάπτυξη.
89. Οι πολίτες της ΕΕ, ανεξαρτήτως του αν κατοικούν στις πόλεις ή στην ύπαιθρο, επωφελούνται από ένα φάσμα πολιτικών και πρωτοβουλιών της ΕΕ που στηρίζουν την αειφόρο ανάπτυξη των αστικών περιοχών. Ωστόσο, αυτό απαιτεί αποτελεσματικό και αποδοτικό συντονισμό μεταξύ των διαφόρων βαθμίδων της διοίκησης και υπεράνω των διοικητικών ορίων, καθώς και τη συστηματική συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών αρχών στον προγραμματισμό, τη διαμόρφωση και την εξέλιξη των πολιτικών που επιδρούν στην ποιότητα του

⁷¹ Βλ., για παράδειγμα, έκθεση «Οι πόλεις του αύριο» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011) και έγγραφο εργασίας SWD(2012) 101.

αστικού περιβάλλοντος. Ο μηχανισμός ενισχυμένου συντονισμού σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, που προτείνεται βάσει του κοινού στρατηγικού πλαισίου για την επόμενη περίοδο χρηματοδότησης, και η δημιουργία «πλατφόρμας αστικής ανάπτυξης»⁷² θα συμβάλουν σε αυτό και θα διευκολύνουν τη συμμετοχή περισσότερων ενδιαφερομένων φορέων και του ευρύτερου κοινού στις αποφάσεις που τους επηρεάζουν. Οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές θα επωφεληθούν επίσης από την περαιτέρω ανάπτυξη εργαλείων για τον εξορθολογισμό της συλλογής και της διαχείρισης περιβαλλοντικών δεδομένων και για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, καθώς και από τις προσπάθειες για τη βελτίωση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε ενωσιακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο⁷³. Αυτό συνάδει με τη δέσμευση που ανελήφθη στη σύνοδο κορυφής Rio+20 για προώθηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης του σχεδιασμού, της κατασκευής και της διαχείρισης αειφόρων πόλεων και αστικών κέντρων. Οι ολοκληρωμένες προσεγγίσεις πολεοδομικού σχεδιασμού, στις οποίες λαμβάνονται πλήρως υπόψη οι μακροπρόθεσμες περιβαλλοντικές πτυχές, παράλληλα με τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις, είναι θεμελιώδους σημασίας προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι αστικές κοινότητες αποτελούν αειφόρους, αποδοτικούς και υγιεινούς τόπους διαβίωσης και εργασίας.

90. Η ΕΕ θα πρέπει να προωθήσει περαιτέρω και, κατά περίπτωση, να διευρύνει τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες που στηρίζουν την καινοτομία και τις βέλτιστες πρακτικές στις πόλεις, τη δικτύωση και τις ανταλλαγές μεταξύ τους και ενθαρρύνουν τις πόλεις να προβάλλουν την ηγετική θέση τους στην αειφόρο αστική ανάπτυξη⁷⁴. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να διευκολύνουν και να ενθαρρύνουν την απορρόφηση της ενωσιακής χρηματοδότησης που διατίθεται μέσω της πολιτικής για τη συνοχή και άλλων ταμείων για τη στήριξη των προσπαθειών των πόλεων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της αειφόρου αστικής ανάπτυξης, στην ευαισθητοποίηση και στην ενθάρρυνση της συμμετοχής των τοπικών παραγόντων⁷⁵. Η κατάρτιση και η έγκριση ενός συνόλου κριτηρίων αειφορίας για τις πόλεις θα παρείχε κοινή βάση αναφοράς για τις εν λόγω πρωτοβουλίες και θα προήγε μια συνεκτική, ολοκληρωμένη προσέγγιση της αειφόρου αστικής ανάπτυξης.
91. Για την ενίσχυση της αειφορίας των πόλεων της ΕΕ, το πρόγραμμα εξασφαλίζει τα εξής, το αργότερο το 2020:
- α) Εφαρμογή πολιτικών αειφόρου πολεοδομικού προγραμματισμού και σχεδιασμού στην πλειονότητα των πόλεων της ΕΕ.

Προς τούτο απαιτούνται ιδίως τα εξής:

⁷² COM(2011) 615, ΕΕ C 37 της 10.2.2012.

⁷³ Για παράδειγμα, το σύστημα πληροφοριών για τα ύδατα στην Ευρώπη (WISE), το σύστημα πληροφοριών για τη βιοποικιλότητα στην Ευρώπη (BISE) και η ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (CLIMATE-ADAPT).

⁷⁴ Ως παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν η Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για τις έξυπνες πόλεις και κοινότητες, Ε(2012) 4701, το Βραβείο Πράσινης Πρωτεύουσας της Ευρώπης και η ερευνητική πρωτοβουλία κοινού προγραμματισμού «Η Ευρώπη των πόλεων».

⁷⁵ Η Επιτροπή έχει προτείνει τον διαχωρισμό τουλάχιστον του 5% του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) σε κάθε κράτος μέλος για τη χρηματοδότηση της ολοκληρωμένης αειφόρου αστικής ανάπτυξης.

- α) Καθορισμός και έγκριση ενός συνόλου κριτηρίων για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των πόλεων, λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων.
- β) Μέριμνα ώστε οι πόλεις να ενημερώνονται σχετικά με τη χρηματοδότηση για μέτρα βελτίωσης της αστικής αειφορίας και να έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση αυτή.

Στόχος προτεραιότητας αριθ. 9: Αύξηση της αποτελεσματικότητας της ΕΕ όσον αφορά την αντιμετώπιση των περιφερειακών και παγκόσμιων περιβαλλοντικών και κλιματικών προκλήσεων

92. Η περιβαλλοντική αειφορία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη μείωση της φτώχειας και την εξασφάλιση της ποιότητας ζωής και της οικονομικής μεγέθυνσης⁷⁶. Στη σύνοδο κορυφής Ρίο+20 οι παγκόσμιοι ηγέτες ανανέωσαν τη δέσμευσή τους για αειφόρο ανάπτυξη και αναγνώρισαν την «πράσινη» οικονομία χωρίς αποκλεισμούς ως σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης, καθώς και τον αποφασιστικό ρόλο του υγιεινού περιβάλλοντος στην εγγύηση της επισιτιστικής ασφάλειας και στη μείωση της φτώχειας. Με δεδομένη την πληθυσμιακή αύξηση σε έναν ολοένα πιο αστικοποιημένο κόσμο, οι προκλήσεις αυτές θα περιλαμβάνουν την ανάγκη για δράση στους τομείς του νερού, των ωκεανών, των αειφόρων εδαφών και οικοσυστημάτων, της αποδοτικής χρήσης των πόρων (ιδίως απόβλητα), της αειφόρου ενέργειας και της κλιματικής αλλαγής, η οποία περιλαμβάνει τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων. Οι εν λόγω προκλήσεις θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με εξατομικευμένες προσεγγίσεις σε τοπικό, εθνικό ή ενωσιακό επίπεδο, καθώς και με ουσιαστική συμμετοχή στις διεθνείς προσπάθειες που αποσκοπούν στην ανάπτυξη των αναγκαίων λύσεων για τη διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο.
93. Τα αποτελέσματα της συνόδου κορυφής Ρίο+20 θα πρέπει να αντικατοπτρίζονται στις προτεραιότητες της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής της Ένωσης και των κρατών μελών της. Η Ένωση θα πρέπει επίσης να υποστηρίξει τη σύσταση πολιτικού φόρουμ υψηλού επιπέδου που προβλέπεται να αντικαταστήσει σταδιακά την επιτροπή αειφόρου ανάπτυξης και να παρακολουθεί την εφαρμογή των αποτελεσμάτων της συνόδου κορυφής Ρίο+20.
94. Πολλοί από τους στόχους προτεραιότητας που καθορίζονται στο παρόν πρόγραμμα μπορούν να επιτευχθούν πλήρως μόνο στο πλαίσιο πλανητικής προσέγγισης και σε συνεργασία με τις χώρες-εταίρους. Για τον λόγο αυτό η Ένωση και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να συμμετέχουν στις σχετικές διεθνείς, περιφερειακές και διμερείς διαδικασίες με ισχυρό, εστιασμένο, ενωτικό και συνεκτικό τρόπο. Θα πρέπει να εξακολουθήσουν να προωθούν ένα αποτελεσματικό πλαίσιο κανόνων για την παγκόσμια περιβαλλοντική πολιτική, που να συμπληρώνεται από μια αποτελεσματικότερη στρατηγική προσέγγιση στην οποία οι διμερείς και οι περιφερειακές πολιτικές συνομιλίες και συνεργασία θα είναι προσαρμοσμένες στους

⁷⁶ Έκθεση για την ανθρώπινη ανάπτυξη (Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη / UNDP, 2011).

στρατηγικούς εταίρους⁷⁷, τις υποψήφιες για προσχώρηση και τις γειτονικές χώρες της Ένωσης και στις αναπτυσσόμενες χώρες, αντίστοιχα, και θα στηρίζονται με επαρκή χρηματοδότηση.

95. Το χρονικό διάστημα που καλύπτει το παρόν πρόγραμμα αντιστοιχεί σε βασικά στάδια της διεθνούς πολιτικής για το κλίμα, τη βιοποικιλότητα και τις χημικές ουσίες. Για την παραμονή εντός του ανωτάτου ορίου των 2 °C, οι παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου πρέπει να μειωθούν έως το 2050 κατά τουλάχιστον 50% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990. Ωστόσο, βάσει της σύμβασης-πλαίσιου των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος (UNFCCC), τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν δεσμευθεί μόνο για το ήμισυ των απαιτούμενων μειώσεων των εκπομπών έως το 2020⁷⁸. Χωρίς αποφασιστικότερη δράση σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι απίθανο να συγκρατηθεί η κλιματική αλλαγή. Ακόμη και στο πιο αισιόδοξο σενάριο, οι χώρες θα βρίσκονται όλο και περισσότερο αντιμέτωπες με τις αναπόφευκτες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, λόγω των ιστορικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και θα πρέπει να καταστρώσουν στρατηγικές προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Στο πλαίσιο της πλατφόρμας του Durban για την ενίσχυση της δράσης, πρόκειται να εγκριθεί μέχρι το 2015 και να εφαρμοστεί από το 2020 μια συνολική και αυτοτελής συμφωνία γενικής ισχύος. Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να συμμετέχει προορατικά στη διαδικασία αυτή, καθώς και στις συζητήσεις για τον τρόπο γεφύρωσης της διαφοράς ανάμεσα στις σημερινές δεσμεύσεις μείωσης των εκπομπών που έχουν αναλάβει οι ανεπτυγμένες και οι αναπτυσσόμενες χώρες και για τα μέτρα που απαιτούνται προκειμένου να παραμείνει η πορεία των εκπομπών συμβατή με τον στόχο των 2 °C. Η συνέχεια που θα δοθεί στη σύνοδο κορυφής Ρίο+20 θα πρέπει επίσης να συμβάλει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, υποστηρίζοντας με τον τρόπο αυτό την προσπάθεια αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής. . Παράλληλα, η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει και να εντείνει περαιτέρω τις συμπράξεις με στρατηγικούς εταίρους στον τομέα της κλιματικής αλλαγής και να λάβει πρόσθετα μέτρα για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών και κλιματικών παραμέτρων στην αναπτυξιακή της πολιτική.
96. Οι παγκόσμιοι στόχοι όσον αφορά τη βιοποικιλότητα⁷⁹, που έχουν καθοριστεί στο πλαίσιο της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα, πρέπει να επιτευχθούν έως το 2020 ως βάση για την ανάσχεση και, τελικά, την αντιστροφή της απώλειας βιοποικιλότητας παγκοσμίως. Η ΕΕ θα συνεισφέρει το μερίδιό της αναλογεί στις προσπάθειες αυτές, μεταξύ άλλων με την επίτευξη του στόχου να διπλασιαστεί έως το 2015 η σχετική με τη βιοποικιλότητα χρηματοδότηση προς τις αναπτυσσόμενες χώρες και να παραμείνει σε αυτό το επίπεδο έως το 2020⁸⁰. Έχει ήδη καθοριστεί παγκόσμιος στόχος για το 2020 όσον αφορά τη διαχείριση των κινδύνων που ενέχουν οι χημικές ουσίες. Η ΕΕ θα συνεχίσει να διαδραματίζει ενεργό και

⁷⁷ Βραζιλία, Καναδάς, Κίνα, Ινδία, Ιαπωνία, Μεξικό, Ρωσία, Νότια Αφρική, Νότια Κορέα, Ηνωμένες Πολιτείες και άλλες χώρες της ομάδας G20 (δηλ. Αργεντινή, Αυστραλία, Ινδονησία, Σαουδική Αραβία και Τουρκία).

⁷⁸ «Bridging the emissions gap» (Γεφύρωση της διαφοράς των εκπομπών) (Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον/UNEP, 2011).

⁷⁹ Στρατηγικό σχέδιο για τη βιοποικιλότητα για την περίοδο 2011-2020 στο πλαίσιο της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα.

⁸⁰ Απόφαση XI/4 της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα.

εποικοδομητικό ρόλο, συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων των σχετικών διαδικασιών.

97. Η ΕΕ έχει επιδείξει ικανοποιητικές επιδόσεις όσον αφορά τη συμμετοχή σε πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες, έστω και αν ορισμένα κράτη μέλη δεν έχουν ακόμη κυρώσει βασικές συμφωνίες. Η κατάσταση αυτή κλονίζει την αξιοπιστία της ΕΕ στις σχετικές διαπραγματεύσεις. Τα κράτη μέλη και η ΕΕ θα πρέπει να εξασφαλίσουν την έγκαιρη κύρωση όλων των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών στις οποίες είναι συμβαλλόμενα μέρη.
98. Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να αξιοποιήσει τη θέση της ως μία από τις μεγαλύτερες παγκόσμιες αγορές για να προωθήσει πολιτικές και προσεγγίσεις με τις οποίες θα μειώνονται οι πιέσεις που ασκούνται στην παγκόσμια βάση φυσικών πόρων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την αλλαγή των προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής, καθώς και αν εξασφαλιστεί ότι οι πολιτικές για το εμπόριο και την εσωτερική αγορά υποστηρίζουν την υλοποίηση περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων και παρέχουν κίνητρα σε άλλες χώρες για την αναβάθμιση και την εφαρμογή των δικών τους περιβαλλοντικών κανονιστικών πλαισίων και προτύπων. Η ΕΕ θα συνεχίσει να προωθεί την αειφόρο ανάπτυξη, μέσω της διαπραγμάτευσης και της εφαρμογής ειδικών διατάξεων των διεθνών εμπορικών συμφωνιών που συνάπτει, και θα πρέπει να εξετάσει άλλες επιλογές πολιτικής για τη μείωση των επιπτώσεων της δικής της κατανάλωσης στο περιβάλλον τρίτων χωρών. Παράδειγμα σχετικής επιλογής πολιτικής αποτελούν οι διμερείς εταιρικές σχέσεις για την επιβολή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο (FLEGT), που διαμορφώνουν ένα πλαίσιο το οποίο διασφαλίζει την είσοδο στην αγορά της ΕΕ μόνο νόμιμα υλοτομημένης ξυλείας από τις χώρες-εταίρους.
99. Η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να προωθεί την περιβαλλοντική ευθύνη στις επιχειρηματικές πρακτικές. Οι νέες υποχρεώσεις τις οποίες υπέχουν, βάσει της ενωσιακής πρωτοβουλίας για την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά⁸¹, οι εισηγμένες και οι μεγάλες μη εισηγμένες εταιρείες των κλάδων της εξόρυξης και της πρωτογενούς υλοτομίας, να αναφέρουν τις πληρωμές που πραγματοποιούν προς κυβερνήσεις, θα έχει ως αποτέλεσμα μεγαλύτερη διαφάνεια και λογοδοσία στον τρόπο εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων. Ως κύριος πάροχος περιβαλλοντικών αγαθών και υπηρεσιών, η ΕΕ θα πρέπει να προωθεί τα παγκόσμια οικολογικά πρότυπα, τις ελεύθερες συναλλαγές σε περιβαλλοντικά αγαθά και υπηρεσίες, την περαιτέρω εξάπλωση φιλοπεριβαλλοντικών και φιλοκλιματικών τεχνολογιών, την προστασία των επενδύσεων και των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και τις διεθνείς ανταλλαγές βέλτιστων πρακτικών.
100. Προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της ΕΕ όσον αφορά την αντιμετώπιση των περιφερειακών και παγκόσμιων περιβαλλοντικών και κλιματικών προκλήσεων, το πρόγραμμα εξασφαλίζει τα εξής, το αργότερο το 2020:
- α) Πλήρη ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της συνόδου κορυφής Ρίο+20 στις εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ και αποτελεσματική συμβολή της ΕΕ στις

⁸¹ Προτάσεις για την αναθεώρηση της οδηγίας περί διαφάνειας, COM(2011) 683, και των οδηγιών περί λογιστικής, COM(2011) 684.

παγκόσμιες προσπάθειες για την τήρηση των ανειλημμένων δεσμεύσεων, συμπεριλαμβανομένων όσων απορρέουν από τις συμβάσεις του Ρίο.

- β) Αποτελεσματική στήριξη από την ΕΕ των εθνικών, περιφερειακών και διεθνών προσπαθειών για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών και των κλιματικών προκλήσεων και για την εξασφάλιση αειφόρου ανάπτυξης.
- γ) Μείωση των επιπτώσεων της κατανάλωσης στην ΕΕ στο περιβάλλον πέραν των συνόρων της.

Προς τούτο απαιτούνται ιδίως τα εξής:

- α) Καταβολή προσπαθειών για την έγκριση στόχων αειφόρου ανάπτυξης οι οποίοι: α) να καλύπτουν τους τομείς προτεραιότητας της χωρίς αποκλεισμούς πράσινης οικονομίας και ευρύτερες επιδιώξεις που συνδέονται με την αειφόρο ανάπτυξη, όπως η ενέργεια, το νερό, η επισιτιστική ασφάλεια, οι ωκεανοί και η αειφόρος κατανάλωση και παραγωγή, καθώς και οριζόντια ζητήματα, όπως η ισότητα, η κοινωνική ένταξη, η αξιοπρεπής εργασία, η έννομη τάξη και η χρηστή διακυβέρνηση· β) να έχουν καθολική εφαρμογή, καλύπτοντας και τα τρία πεδία αειφόρου ανάπτυξης· γ) να αξιολογούνται και να συνοδεύονται από ποσοτικούς στόχους και δείκτες και δ) να είναι συνεκτικοί και ενσωματωμένοι στο πλαίσιο ανάπτυξης για τη μετά το 2015 περίοδο και να υποστηρίζουν τα μέτρα για το κλίμα.
- β) Καταβολή προσπαθειών προς την κατεύθυνση μιας αποτελεσματικότερης δομής των Ηνωμένων Εθνών για την αειφόρο ανάπτυξη, με την ενίσχυση του UNEP σύμφωνα με τα αποτελέσματα της συνόδου κορυφής Ρίο+20, ενώ παράλληλα συνεχίζεται η επιδίωξη της αναβάθμισης του καθεστώτος UNEP σε υπηρεσία του ΟΗΕ, και στήριξη των υπό εξέλιξη προσπαθειών για την ενίσχυση των συνεργιών μεταξύ των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών.
- γ) Ενίσχυση του αντίκτυπου των διαφόρων πηγών χρηματοδότησης, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται η φορολογία, η κινητοποίηση εγχώριων πόρων, οι ιδιωτικές επενδύσεις και οι νέες και καινοτόμες πηγές, και δημιουργία δυνατοτήτων χρησιμοποίησης της αναπτυξιακής βοήθειας για τη μόχλευση των εν λόγω άλλων πηγών χρηματοδότησης στο πλαίσιο της στρατηγικής για τη χρηματοδότηση της αειφόρου ανάπτυξης που καθορίστηκε στο Ρίο, καθώς και στις πολιτικές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των διεθνών δεσμεύσεων για τη χρηματοδότηση των μέτρων που αφορούν το κλίμα και τη βιοποικιλότητα.
- δ) Συνεργασία με τις χώρες-εταίρους με στρατηγικότερο τρόπο. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει την επικέντρωση της συνεργασίας: 1) με τους στρατηγικούς εταίρους, στην προώθηση των βέλτιστων πρακτικών στην εσωτερική περιβαλλοντική πολιτική και νομοθεσία και στη σύγκλιση θέσεων κατά τις πολυμερείς περιβαλλοντικές διαπραγματεύσεις· 2) με τις χώρες που καλύπτονται από την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας, στη σταδιακή εναρμόνιση με τη βασική περιβαλλοντική και κλιματική πολιτική και νομοθεσία της ΕΕ και στην ενίσχυση της συνεργασίας για την αντιμετώπιση των περιφερειακών περιβαλλοντικών και κλιματικών προκλήσεων· 3) με τις αναπτυσσόμενες χώρες, στη στήριξη των προσπαθειών τους για την προστασία

του περιβάλλοντος, την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη μείωση των φυσικών καταστροφών, καθώς και την τήρηση των διεθνών περιβαλλοντικών δεσμεύσεων, ως συμβολή στον περιορισμό της φτώχειας και στην αειφόρο ανάπτυξη.

- ε) Συμμετοχή στις πολυμερείς περιβαλλοντικές διαδικασίες, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η UNFCCC, η σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα και οι συμβάσεις για τις χημικές ουσίες, καθώς και σε άλλα συναφή φόρουμ, όπως ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας και ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός, με πιο συνεπή, προορατικό και αποτελεσματικό τρόπο, με σκοπό να εξασφαλιστεί η τήρηση των δεσμεύσεων για το 2020 σε ενωσιακό και παγκόσμιο επίπεδο και να επιτευχθεί συμφωνία για την ανάληψη διεθνούς δράσης μετά το 2020.
- στ) Κύρωση όλων των βασικών πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών πολύ πριν από το 2020.
- ζ) Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σε παγκόσμιο πλαίσιο, της κατανάλωσης τροφίμων και άλλων βασικών αγαθών στην ΕΕ και των πιθανών μέτρων αντιμετώπισής τους.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

- 101. Η Επιτροπή θα διασφαλίσει την παρακολούθηση της εφαρμογής του προγράμματος στο πλαίσιο της συνήθους διαδικασίας παρακολούθησης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Θα διενεργηθεί αξιολόγηση του προγράμματος πριν από το 2020, με βάση ιδίως την έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) σχετικά με την κατάσταση του περιβάλλοντος.
- 102. Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων προτεραιότητας περιλαμβάνουν τους δείκτες που χρησιμοποιεί ο ΕΟΠ για να παρακολουθεί, αφενός την κατάσταση του περιβάλλοντος και, αφετέρου, την υλοποίηση των στόχων και την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορούν το περιβάλλον και το κλίμα, συμπεριλαμβανομένων των κλιματικών και ενεργειακών στόχων, των στόχων για τη βιοποικιλότητα και των οροσήμων αποδοτικής χρήσης των πόρων. Σε συντονισμό με τα ενδιαφερόμενα μέρη και στο πλαίσιο του χάρτη πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη θα αναπτυχθούν πρόσθετοι δείκτες για τη μέτρηση της συνολικής προόδου προς μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, ευρωπαϊκή οικονομία και κοινωνία, καθώς και της συμβολής της στην ευμάρεια και την ευημερία.